Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Etlar, Carit.; af Carit Etlar.
Titel | Title:	Trælleæt : Skuespil
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Chr. Steen & Søn, 1865
Fysiske størrelse | Physical extent:	117 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

55,-43.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130021032159

Trælleæt.

Skuespil

af

Carit Etlar.

Kjøbenhavn.

Chr. Steen & Søns Forlag.

Louis Kleins Bogtrykkeri.

1865.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Dette Skuespil maa ikke, uden Forfatterens Tilladelse, opføres paa noget af Provindstheaterne.

M. L.

Som Herrens Aand har hvilet over Verden,
En Kvindes Aand har hvilet over Alt,
Hvad Godt og Stort en Mand fik bragt tilveie.

Personer.

Jens Solvtoft til Rosborg.
Ellen Marie Solvtoft.
Fru Gyldenstjerne.
Axel Gyldenstjerne.
Niels Bugge.
Christen Holk.
Hans Munk.
Palne.
Veland Smed.
Claus Hund.
Ole Duus.
Martinus, Munk.
Troels.
Harpyt.
Terkel.
Riddere. Stridsmænd. Bønder.

Handlingen foregaaer i Jylland, 1534.

Første Handling.

Velands Hytte, aaben ind mod Baggrunden, hvorigjennem sees et Landskab, med Skov og Sø, belyst af Aftensolen. Tilhøire i Stuen en Smedeesse, hvorover der hænger en Kjedel. Midt paa Skuepladsen en stor Blok, med en Ambolt. Paa venstre Side en lang Bænk. En Dør paa samme Side.

I.

Veland. Martinus.

Veland

sidder ved Skorstenen og spiser. Martinus har smuget Ærmerne op paa sin Kutte og skurer en Messingkjedel.

Deilig Mad! deilig Mad, saadan en kogt Høne! Den er voxet og fedet til Herremandens Kjøkken. Derfor smager den saa godt. Bestiller I Noget derhenne?

Martinus.

Giv mig lidt med! Jeg omkommer jo af Sult.

Veland.

Betal først!

Martinus.

Du skal faae min Velsignelse.

Veland.

Den er for tynd. Det gik an før, da I havde Klostre og Messe. Nu skal der mere til.

Martinus.

Men jeg har jo ikke Andet. Du har plyndret mig for Alt, hvad jeg eiede.

Veland.

Ja, naar man Ingenting har, maa man faste; det skal ogsaa være godt for Sundheden engang imellem.

Martinus.

Faaer jeg ikke Noget at spise, saa løber jeg fra Dig.

Veland.

Vær saa god. Lykke paa Reisen! Hvor løber I ellers hen? Claus Hunds Folk sværme paa alle Veie. Han har lagt Herregaardene øde, Klostrene øde, hængt jeres Venner, Adelsmændene. Det brændte igaar i Kokkedal, iaften galer Hanen over Estrup. Han drev Munkene ud af Vestervig og slog Provst Svend for Panden. Faaer han Jer at see, river han Jer Kutten af Kroppen, saa Skindet følger med. Vær saa god, løb kun!

Martinus.

Claus Hund er et Afskum. Han skal brænde i Helvede.

Veland.

Aa Snak! der er intet Helvede til. Da vi lagde Klostrene øde, døde Djævlen af Sult.

Martinus.

Faaer jeg saa et lille Stykke at spise? Blot et lille Stykke af den Høne der. Jeg er saa sulten, saa sulten!

Veland.

Giv mig først den Sølvtingest, I bærer om jeres Hals.

Martinus.

Hvor kan Du nænne, at tage den fra mig? Det er vor korsfæstede Forløser. Jeg paakalder ham hvergang jeg beder for Dig.

Veland.

Det gjør I Ret i. Bed dygtigt for mig, om Bytte, om mange Penge; men han kan ligesaa godt hænge paa Korset i min Lomme, som om jeres Hals. Hid med den. Saa! gaa nu først ned til Brønden og hent os to Spande Vand. Naar I kommer igjen, skal I faae Mad.

Martinus

tager et Aag over Skuldren og to Spande, slaaer Øinene op til Himlen.

Sikke Mennesker, sikke Mennesker!

Gaaer.

Veland.

Det Samme sagde vi før om Munkene. Afsted med Jer!

II.

Veland seer efter Martinus.

Han lurer da ikke, den gamle Judas! Nei! der gaaer han. Saa farvel min Skat! Ned med Dig i Hullet til de Andre. Tager en Steen op fra Gulvet. Hvor det lysner og straaler dernede! Penge og Sølvbægre og Klæder. Hullet er næsten fuldt. Dækker Hullet til igjen. Det er en herlig Tid, — undtagen for dem, som maa betale den.

III.

Veland. Claus Hund,

væbnet med Stormhue, Brystplade, Sabel og Spyd. Over Brystpladen bærer han en stor, iøinefaldende Guldkjæde. Han standser i Aabningen og seer ind.

Veland.

Claus Hund! er det Dig? Kom indenfor. Hvordan gaaer det Jer?

Claus dæmpet og sagtmodig.

Som det skal gaa. Vi have taget Vorgaard og jaget Herremanden bort. En anden Flok gik op til Estrup. Himlen er rød, det brænder derovre.

Veland.

Hvor Du er kommen iveiret, Claus! alle Mennesker tale om Dig i den sidste Tid. Skipper Clemens kalder Dig sin bedste Stridsmand, og hvor Du maa blive rig og samle Guld og Skatte sammen. Naa! jeg siger ikke mere.

Claus.

Guld, altid Guld for Blod, havde Du endda sagt Jern! Han tier lidt og ryster paa Hovedet. Nei Veland! det er ikke for Penge jeg slaaes.

Veland.

Det kan gjerne være, men man bjerger dog sammen, hvad man kan; før plukkede Munkene og Herremanden os. Nu knibe vi af deres Fjer igjen, det gaaer lige op.

Claus.

Ja, det hører jeg fra Morgen til Aften. Enhver tænker kun paa sig selv.

Veland.

Paa hvem skal man ellers tænke?

Claus.

At drukne Fortids Savn i Ran og Blod, at give Slag for Slag, at blive rig og samle Skatte. — Det er Egennytte, Du, der som en Orm har trængt sig ind i alle Træets Blade. Vee os! hvis den faaer Magt ret længe. Nu er det løst, hvad der var bundet før, hvad der var Nederst er nu blevet Øverst, men Hver flyver sin Vei, og glemmer, at der kun er eet Maal, som skal naaes. Luk op din Haand og grib! Det gjælder blot at ville for at naae. Jeg vil, det skal I faae at see, men Guld og Skatte, Veland Smed! — nei! det, jeg har Lyst til, ligger længer borte.

Veland.

Du taler som en Præst.

Claus.

Ja, der er ogsaa noget af en Præsts Natur i mig.

Veland.

Lad os tage det Gode, man kan faae. Hvem veed, hvorlænge det varer. Det gjælder om at gjøre Herremanden lille og Bonden stor. Det har vi naaet. Hvad kan Du vel gjøre mere? Der er flydt mange Taarer, inden det kom saavidt.

Claus.

Nogle af dem vil jeg tørre, andre vil jeg hævne.

Veland.

Det er rigtigt, ingen Naade, ingen Tilgivelse!

Claus.

Det er netop det, jeg tænker paa. Er det ogsaa Ret at hævne, eller skal jeg glemme? Hvem gav mig Lov, at være min Fjendes Dommer for Gud, hans Bøddel for Menneskene?

Veland.

Jeg holder for, man skal slaa fra sig, det Bedste man kan. Vi fik to Hænder til at slaa med, men kun een Mund til at tilgive med. Lide Kongerne Uret, saa slaaes de, gjør Du Fogden Uret, tilgiver han Dig saa? Nei, saasnart man lider Uret, strax gjengjælde det, strax paa Timen, derved forhindrer man Folk fra at gjøre den større. See til de Umælende, tilgive de? Bider en Hund den anden, saa bider den anden min Sjæl igjen.

Claus.

Hvor er Palne iaften?

Veland.

Han gik over til Fogden. Der sidder han jo hver Dag, og hører den Gamle fortælle Krøniker, om Prindsessen, som Dragen kom og tog, og om Ridderen, som vandt hende. Den Knægt bliver aldrig til Noget.

Claus.

Aa, Snak! See at faae ham til at følge os, Du! vind ham for vor Sag. Han er bedre end nogen Anden. Han har Hjerte, han har Klogt, han kan lægge Planer. Den Palne holder med, er vel faren. Du har jo faaet en Munk i Huset, siden sidst vi saaes.

Veland.

Ja, han sidder derinde og læser Bønner, eller lader som han læser, og det gjør nok samme Virkning. Nei! det er sandt, jeg sendte ham jo ned til Kilden efter en Spand Vand. Der kommer han.

Martinus

viser sig i det Samme i Baggrunden med et Aag over Skuldren og to Spande.

Maa jeg saa faae Noget at spise.

Claus.

Lad os være lidt alene. — Husk paa, hvad jeg sagde Dig om Palne.

Veland gaaer.

IV.

Claus Hund. Martinus.

Claus.

Kom nærmere, ærværdige Munk! I er ældre, I er klogere end jeg. Raad mig, skrift mig. Han sætter sig med Munken ned paa en Bænk i Forgrunden.

Martinus.

Skrifte Dig, her paa dette vanhellige Sted, i denne gudsforgaaene Smeds Nærhed, det vilde slet sig skikke. Indfind Dig, naar jeg engang kommer til mit Kloster igjen, saa skal jeg skrifte Dig.

Claus

drager en forsgrebet Dolk og fæster den i Bænken foran sig. Taler sagtmodigt og blidt:

Skrift mig, Munk!

Martinus

flytter sig forsigtigt et Skridt tilbage og drager Hætten ned over Hovedet.

Jeg hører paa dit Skriftemaal, min Søn!

Claus.

Jeg er en haardtprøvet Mand.

Martinus.

Man kan see det paa Dig. Du seer slem ud, med det Ar der over Pande og Kind. Hvad er dit Navn?

Claus.

Folk kalde mig Claus Hund.

Martinus farer tilbage.

Guds Moder hjælpe mig! er Du Claus Hund, det hele Herreds Skræk? Hvad har Du ifinde med mig?

Claus.

Bliv I kun siddende. Jeg er ei nær saa slem, som mit Rygte.

Martinus.

Vil Du love, at Du ingen Fortræd gjør mig?

Claus.

Ja vist. Jeg kommer tvertimod for at søge Raad hos Jer.

Martinus sætter sig igjen, yderst paa Bænken.

Saa tal da, men hurtigt. Veland kunde komme, han er saa ond imod mig gamle Mand.

Claus.

Frygt ikke for Veland, mens jeg er her.

Martinus.

Hvad kan det nytte? Saasnart Du er gaaet, begynder han at puffe og pine mig igjen. Skal jeg hjælpe Dig, maa Du ogsaa gjøre Noget for mig. Du maa skaffe mig Lov til at drage ned til Børglum Kloster.

Claus.

Det skal jeg.

Martinus.

Saa kommer Du til at give mig et Sikkerhedstegn med, ellers gjøre Bønderne mig Fortræd underveis.

Claus.

Der har I Tegnet. Nu maa I ogsaa høre lidt paa, hvad jeg har at sige.

Martinus.

Ja, hvorfor begynder Du ikke. Frem med det!

Claus.

Jeg har kæmpet som mine Brødre i denne Ufreds Tid.

Martinus.

De Hellige tilgive Dig! jeg veed nok, hvad Du har gjort. Dit Navn er betegnet med Drab og Mordbrand. Gaaer Du ikke om hver Dag og rotter flere og flere Bønder sammen mod Klostre og Herremænd?

Claus.

Ti stille! Det forstaaer I ikke. Jeg samler ingen Bødler for mine Fjender, men Stridsmænd for min Konge. Blandt dem vi kæmpe mod, er der En, af hvem jeg især led Uret. Han tog min Sjælefred, mit hele Jordlivs Lykke.

Martinus ligegyldig.

Har han det? men hvad betyder den Hund, som Du har ridset her paa Tegnet?

Claus

tier et Øieblik, medens han kæmper med sig selv.

Det er mit Mærke. — Hør videre! Jeg sørgede dengang og klagede min Nød til Gud, men Gud var saa langt borte, at han ikke kunde høre mine Bønner. Vinden henveirede dem. Ja! vidste Vinden blot, hvormange Undertrykkes Suk den gjemmer, jeg troer, den kvalte Voldsmanden. Mit Sind blev mørkt og ondt. Jeg svoer at træffe ham igjen, saa sikkert og saa dybt, som han traf mig. Mange Aars Taalmod dækkede mit Forsæt, men det spirede, Munk! det voxede fast til mig, som Ranken til et Træ. Nu er Timen kommen. Bør jeg hævne mig?

Martinus.

Hvem er den Mand, Du sidder og snakker om?

Claus.

Hvad gjør hans Navn til Sagen?

Martinus.

Jo vist. Navnet det gjør meget.

Claus.

Det var — min Nabo.

Martinus.

Naa, din Nabo. — Det er altid Uret at hævne sig, lille Claus! men det er af de smaa Synder, som der kan gjøres Bod for. Kom ned til mig i Børglum, og bring nogle gode Gaver med til Helgenen, saa skal Du faae Aflad.

Claus.

Og hvis det var en Herremand?

Martinus.

Er Du gal, vogt Dig for det; det er en svær Synd, den kan jeg ingen Aflad give Dig for.

Claus.

Og hvis det var en Munk?

Martinus.

Guds Moder frelse Dig! saa er Du fordømt. Det tilgive de Hellige aldrig. — Nei, bi lidt! hvorfor reiser Du Dig? Du skal først sige mig, hvem det er, Du mener.

Claus.

Gaa bort i Fred, Munk! Mit Skriftemaal er endt. — Jeg bærer i mig selv min egen Skjæbne.

Han gaaer.

Martinus.

Uh, den Djævel! — Noget fik jeg dog for min Uleilighed og slipper for at slæbe Vand til Smeden.

Han seer sig om i Værelset, tager Levningerne af Velands Maaltid med sig i Kutten og gaaer.

V.

Jens Solvtoft. Veland.

Veland.

Ja, kom I kun ind. Her er Ingen. Hvad er det saa egenlig, I vil?

Solvtoft.

Du maa frelse os, Veland, skaffe os et sikkert Følge hjem til Rosborg. Vi vare nede hos Fru Gyldenstjerne til Estrup. I Eftermiddag overfaldt Bønderne os, plyndrede Alt. Gaarden brænder lige ned til Grunden.

Veland.

Jh! hvor det var Skade. Saae jeg ikke nok, det blev saa rødt ovre paa Himlen før, og det røg stærkt nede mod Sydvest, men hvem kunde tænke, det var den kjønne Gaard, der brændte?

Solvtoft.

Tal Du kun ligefrem, dit Asskum! jeg veed nok, du glæder Dig over hvad der er skeet. Du holder ikke af Herregaardene.

Veland.

Jo, tvertimod! jeg kan godt lide Herregaardene. Jeg synes blot ikke saa rigtigt om dem, der bo derinde. Ja, jeg kan ogsaa nok skaffe Jer sikkert hjem til Rosborg. I har dog aldrig været af de Værste. Men lad os tøve, til Mørket falder paa. I er bedst tjent med, at Ingen seer Jer. Saa de to Fruentimmer derinde ere Fru Gyldenstjerne og jeres kjønne Datter? Jeg kjendte dem ikke. De maa nu tage tiltakke med en Bondekoste. Hvem skulde have troet det?

Solvtoft.

Hvorfor ikke? Siden Bønderne tage vore Dragter, er det jo rimeligt, vi laane deres igjen. Der er ogsaa en anden Sag, vi skulle tales tidt ved om.

Veland.

Er der ogsaa en anden Sag? lad os saa sætte os ned.

Solvtoft.

Hvordan lever Palne?

Veland.

Dæmpet: Hvor kan det være, alle Mennesker tale om Palne iaften? Høit: Aa jo saamænd! Han æder og drikker for To og synger og galer, saa lang Dagen er. Forresten er han en doven Knægt.

Solvtoft.

Forresten er han min Broderson.

Veland.

Jeg veed det. Det huskede jeg, da I glemte det. Jeres Broder, den mægtige Herre, giftede sig med min Søster. Han brød med sin hele Familie. De lagde ham for Had, og nægtede ham Adgang til Hove og i Hæren.

Solvtoft.

Jeg har isinde, at tage Palne hjem i mit Huus.

Veland.

Vil I det? Jeg troer ellers, det var nok saa sikkert, om Palne tog Hr. Solvtoft hjem i sit Huus. Det er ikke i Hytten,

man myrder hverandre i denne Tid. Ja, I skylder ham ogsaa Noget. I var den Første til at fornægte hans Fader, det var nok ogsaa Jer, der stod udenfor Døren, mens de Andre gjorde Klammeri med ham og sloge ham ihjel paa Ribe Marked.

Solvtoft.

Ikke mere derom. Det er bedst, den Historie bliver glemt.

Veland.

Det er bedst, den bliver gjemt. Forresten kan I vist spare Jer Uleiligheden med Palne, saadan som jeg kjender ham, skjøtter han ikke stort om at komme i eders Huus.

Solvtoft.

Siig ikke det. Hvem veed, hvordan det kan gaa, hvis jeg finder Behag i ham og han arter sig vel? Han er dog min Broders Søn, ligesom Du er min Svoger.

Veland.

Det har I været mange Aar om at regne ud, Hr. Solvtoft.

Solvtoft.

Ja, Du har Ret, Veland, men hjælp mig i den Sag. Jeg veed, Du holder af Penge og timeligt Gods, hele din Fremtid skal jeg sikre Dig.

Veland.

Der kommer han, støiende og trompetende som altid. Nu kan I selv tale Jer tilrette med ham.

Solvtoft.

Nei, begynd Du! Jeg staaer og lytter til.

VI.

Palne. Veland. Solvtoft.

Palne kommer slentrende ind fra Baggrunden, latterligt klædt, i en brun Kofte, hvorover han bærer et rustent Brystharnisk. Paa Hovedet en Stormhue eller en Barret med lang opstaaende Fjer, Beenklæder, som ende ovenfor Ankelen, blottede Fødder i brune Skindsko. Solvtoft drager sig noget tilbage.

Palne.

Guds Fred herinde!

Veland.

Naa! kommer Du endelig?

Palne.

Har Du længtes efter mig?

Veland.

Det er ellers et godt Dagværk, Du bedriver.

Palne.

Et herligt Dagværk. Jeg har hørt Kroniken tilende om Prindsessen. Nu fik han hende tilsidst, men hvordan han led, den Stakkel! og hvordan han maatte kæmpe forinden. Det er Ret! kæmpes maa der, Fatter! Nætter og Dage, aldrig blive træt, saa gaaer det tilsidst, saa naaer man Maalet. Og som han talte til hende, da de mødtes, milde og bløde Ord, Ord, som klinge og blomstre i mit Hjerte. Saadan har jeg ogsaa talt, næsten det Samme har jeg sagt, naar hun kom til mig om Natten, i mine Drømme.

Veland.

Hvad Djævelen er alt dette for noget Sladder? Hvad er det for en Han, Du taler om, og hvem er den forrykte Prindsesse, som klingrer og blomstrer i dit Hjerte?

Palne.

Bryd Dig ikke derom, jeg veed ikke, hvad jeg siger iaften. Der komme de kjørende ovre fra Seilstrup, med en Vogn fuld af Tønder og Steendunke, Franskviin og Spanskviin og Rostoker Øl. Drik med, sagde de, saa drak vi, og sang og jublede, saa det gav Gjenlyd ovre i de mørke Skove. Sikken en Rustning, jeg har faaet mig, den toge de fra Jens Banners Gravsted oppe i Kirken. Jeg kjøbte den. Nu maa jeg være flittig og tænke lidt paa Beenskinnerne. De skal beslaaes med blanke Messingsøm, men jeg mangler Læder til den ene. Naar jeg er færdig, saa farvel Veland Smed! ud i Verden og slaaes, saa dristig som Nogen, med Spore paa Hæl og Fjeder udi Hatten. *Han sidder og fyer paa Beenskinnen.*

Veland.

Ja, see det er der da Fornuft i. Saa slaaer Du Dig til Claus Hunds Folk og hjælper Bønderne mod Herremændene.

Palne.

Hjælpe Bønderne! nei, det skal aldrig spørges. Jeg skulde gjøre fælles Sag med en Stimandsflok, der lusker om i Mulm og Nat, og støder sin Fjende Kniven i Ryggen, fordi den frygter for at see ham i Ansigtet? Jeg skulde spændes i Aag med Trældyr, og følge Tanken som en Anden skaber? Nei! Verden er stor og deilig, og see paa mig, jeg er ung, jeg er stærk, jeg er fri, i mit Hoved bruser tusind Tanker, tusind lyse Planer, dem vil jeg følge, men ikke traske i en Andens Fjed. See, pudset og blank er mit prægtige Sværd, en Rustning jeg ogsaa skal faae, saa drager jeg bort, hvis jeg Noget er værd, saa maa jeg til Maalet vel naae. Som en Fugl vil jeg synge til egen Lyst, og jeg gaaer kun min egen Vei; og hvorhen og til hvem? — det staaer her i mit Bryst, men til Jer jeg fortæller det ei.

Veland.

Det kunde ligne Dig, blot at tænke paa Dig selv og forlade din Slægt, som slaaes og lider for Land og Konge.

Palne.

Ja, Gud bedre det! som I slaaes. Strid seer jeg vel overalt, men hver Mand tænker kun paa sin egen Fordeel. Herremanden slaaes for at holde fast paa sit Rov, I for at plyndre det, og i Lybæk sidder den store Blæsebælg, som puster Ilden sammen om Jer Alle. I gjøre en Kirkegaard af det Vorherre gjorde til en Have. I tænde Ild paa Herremandens Slot, Baalet skinner, det vil lyse over eders egen Galge. Jo, eders Sag er værd at kæmpe for, I Kjæltringer tilsammen!

Solvtoft, idet han træder frem.

Der hører Du, Veland! Blodets Røst, en Mands Røst. Kom

til mig min Søn! til Jens Sølvtoft, din Faders Broder. Hos os har Du hjemme. I Herremandens Række er din Plads.

Palne læner sig over Ambolten og leer.

Herremændene! — jo vist! det er nogle store Æsler. De dræbte min Fader og lagde min Moder i Jord, da hun havde udgrædt alle sine Taarer. Nei, Hr. Sølvtoft, jeg duer heller ikke til at bære Adelsmandens Slæb. Det kan være, I ere Herrer over Landet, men jeg er idetmindste Herre over min egen Person, og jeg gaaer min egen Vei.

Veland stemmer begge Hænder i Siden.

Naa Hr. Sølvtoft! er der mere til eders Tjeneste?

Sølvtoft.

Er der slet Intet, jeg kan gjøre for Dig? Hvad mangler Du? Siig frem, Alt hvad Du ønsker.

Palne.

Jeg mangler et Stykke Læder til min ene Beenskinne. Forær mig det.

Veland dæmpet til Sølvtoft.

I kommer ingen Vei med den Knægt. Jeg sagde Jer det. — Lad mig bringe den Sag i Orden. I skal nok faae ham op til Jer. Jeg seer gjerne, at blive fri for ham. Hvordan var det, jeg synes I lod nogle Ord falde om at sikre mig min Fremtid? Det husker I vel? Kom nu med op paa Banken, lad os see om Egnen er fri, saa liste vi ned til Rosborg. De gaa.

VII.

Palne sidder og syer.

Saadan er Herremand i sin Tro,
Som naar man gaaer paa en Troskebro.
Saadan er Herremand i sin Tale,
Som naar man griber en Aal ved Hale.

Gud veed, om jeg saa faaer det Stykke Læder af ham. — Jo vist! nu skulde jeg løbe op paa Herregaarden, strigle Heste og

faae Plads bag Naadigherrens Stol. — De har leet ad min Moder, bragt min Fader til at rødme; jeg skal bringe dem til at blegne. — Bi kun!

VIII.

Frn Gyldenstjerne. Ellen Solvtoft. Palne.

Palne.

Hvad vil I?

Ellen.

Vi vente paa Veland.

Palne.

Saa sæt Jer ned. Han kommer vist strax. — Bi lidt! hvor har Du faaet det Ansigt fra?

Ellen.

Kjendes Du ved det?

Palne.

Ikke paa dine Skuldre. — Men jeg kjender En, som Du ligner — en lille Smule. — Du har stjaalet hendes Øine.

Ellen smiler.

Virkelig?

Palne.

Ja, og hendes Smil, — ogsaa hendes Stemme.

Ellen.

Hvor har Du truffet hende?

Palne.

Allevegne. — Naar jeg ligger og drømmer, kommer hun til mig, naar jeg seer ind i Fremtiden møder jeg hende. Hun er tilstede overalt, selv her, Gud forlade mig min Synd! i en ringe Bondepiges Skikkelse. I Klostret har jeg læst i Legenden og Krøniken, — er det ikke besynderligt Du! alt hvad der stod, var som om jeg selv kunde have skrevet det om hende. Naar jeg bad til den hellige Jomfru, saae Billedet ned paa mig med hendes Øine. Saa blev jeg kjed af Klostret og længtes efter at komme ud. Min Søn! sagde Munken, lad de Tanker fare, kommer Du ud i Verden, saa koster det først Suk, saa Taarer, saa Blod, at vinde

den Jomfru. Den Nar! han troede, hun kunde betales med Taarer og Suk.

Ellen.

Og saa?

Palne.

Naar jeg saa havde drømt om hende, om mit Kongerige, og vaagnede op i mine Pjalter, saa lo jeg, for at Ingen skulde see, jeg var nær ved at græde.

Ellen.

Og saa?

Palne.

Saa løb jeg bort fra Klostret.

Ellen.

Hun er altsaa meget smuk, din Dame?

Palne.

Hun er deilig, som Billedet af Englen derovre i Kirken. Fiin og nydelig som en Prindsesse. Det blomstrer, hvad hun smiler til. Alt bliver fromt og godt ved Tanken blot om hende.

Ellen.

Det maa jo være en sjelden Fugl. — Det vil vist blive Dig vanskeligt at finde hende.

Palne.

Saa! troer Du? — Jeg skal sige Dig Noget. Hun er allerede funden. Jeg har seet hende. Da jeg faldt ned fra Klostertaarnet, kom hun hen til min Seng, lagde sin Haand paa min Pande og hviskede Ord, — o! dem glemmer jeg aldrig. — Nu er min Rustning snart færdig, saa afsted, ud i Verden og søge, til hun findes. Herinde Lyst og Villie, foran mig hende, saa kan Du vel begribe, hvordan det vil gaa. Fremad, fremad! det er Ridderskik, opad Stigen til Himmerig!

Ellen.

For at være en complet Ridder mangler din Rustning endnu Noget.

Palne.

Udvendigt er der Noget tilbage, herinde er Alting færdigt.

Fru Gyldenstjerne.

Men hvad skal al denne Snak dog sige?

Palne.

Ja, Du har Ret Gamle! Vinen løber rundt i mit Hoved. Det er dumt, jeg sidder her og fortæller Jer mine Hemmeligheder, I forstaa mig dog ikke, I stakkels Bønderkvinder!

Ellen.

Jo! bliv kun ved at snakke. Du morer mig.

Palne.

Nei, nu vil jeg ikke fortælle mere. Gaa hen og sæt Dig. — Hører Du! — Hvorfor seer Du saadan paa mig, med dine store Øine?

Ellen.

Du drager altsaa ud i din prægtige Rustning og finder hende. Hvad saa?

Palne.

Ja, hvad saa? Saa tager jeg hende.

Ellen.

Nei. Man vinder ikke en Dame med Magt.

Palne.

Det er ogsaa sandt! ydmygt og fromt maa der beiles.

Ellen.

Og hvad vil Du sige? Forestil Dig nu, at jeg er hende. Raa tal!

Palne

sidder lidt og betænker sig, derpaa kaster han pludseligt sit Arbeide og knæler ned foran Ellen.

Jeg vil sige: Du er det Deiligste af Alt hvad jeg har seet, vær mild og god, som dine søde Øine forjette, saa vil jeg elske Dig, som aldrig nogen Kvinde er bleven elsket.

Ellen.

Ja — det anseer jeg ikke for nok.

Palne.

Hvad forstaaer Du Dig derpaa? stakkels Bondepige! Du og hun. Nat og Dag. Det passer sammen!

Ellen.

Men saa passer Du jo heller ikke til hende, Du, Barn af Trælleæt. Alt hvad Du her har sagt, gjælder jo ogsaa kun Dig selv, din egen Lykke, hvad vil Du gjøre for hendes?

Palne.

Alt hvad enhver Anden kunde gjøre.

Ellen.

Du maa gjøre mere.

Palne.

Jeg vil følge hende, saa tro som Skyggen.

Ellen.

Det duer ikke. Skyggen følger os kun saalænge Solen skinner. Maa jeg høre videre.

Palne.

Mit Liv, mit Blod vil jeg ofre hende.

Ellen.

Dit Liv! Hvad skulde hun med en død Mand! Dit Blod! — det er ikke de store, halsbrækkende Bedrifter, der røre Hjertet meest. Du maa kunne ofre Dig selv i hver en Lyst og Villie, vaage, frede, kæmpe for hendes Lykke. Det er mere.

Palne.

Ja vist! det vil jeg. Jeg vil gjøre det Dobbelte af hvad alle Andre kunne. Det Tredobbelte, hører Du? troer Du saa, hun vil holde af mig? hvad — hvorfor tier Du?

Ellen leer.

Jeg troer, at der ikke er et fornuftigt Ord i det, Du her staaer og siger, ikke et eneste. Det er jo Vanvid altsammen.

Palne.

Det kan gjerne være, men det er ogsaa Hengivenhed.

Ellen.

Hvad var det saa, din smukke Dame hviskede til Dig, da Du laa syg i Klostret?

Palne seer lidt paa hende.

Det siger jeg ikke.

IX.

Veland. Solvtoft kommer fra Baggrunden. **De Forrige.**

Solvtoft.

Tror Du nu, vi tør begive os paa Veien hjemad?

Veland.

Ja, hvem kan sige det. Oppe fra Banken er der Ingen at see, og de der laa og drak nede paa Veien, som Palne talte om, komme vist heller ikke igjen, for de sloge Vognen og Ankerne istykker før de gik; men vi kan derfor gjerne træffe paa Folk inde i Skoven, de sværme jo omkring allevegne, pyntede og glade i disse rare Helligdage.

Fru Gyldenstjerne.

Ja, det er i Sandhed nogle rare Helligdage, og jeres Festdragt har I slæbt gjennem Blodpølen.

Veland.

Gid de bare maa vare dygtig længe ved! Man kan da heller ikke fortænke de stakkels Mennesker i, at de slaa lidt bag ud og trække Veiret, nu da de endelig have faaet Lænkerne af sig.

Palne ved sit Arbeide.

Er I bange for at møde Bønderne, Farbroder? de gjøre Jer vist ingen Fortræd.

Fru Gyldenstjerne.

Vi har nylig havt Beviser derpaa.

Palne.

Det er blot deres Bødler, de jage om med.

Veland.

Og selv dem lade de stundom fare i Fred, det har man ogsaa Beviser paa. Jeg kjender en Smed, som forgangen Sommer skulde gjøre Hovdag paa Fru Gyldenstjernes Gods. Hans Kone var i Barnsnød og laa for Døden derhjemme. Saa gik han op og bad sig fri, blot for en eneste Dag, men Fruen rystede paa Hovedet, og Fogden knaldede med sin Pidsk, de lo ad hans Bønner, afsted maatte han. Konen hun døde, der var Ingen til at lukke hendes Øine, Manden gik paa Hovmarken og skar Korn; men da Naadigfruen Aaret efter kom og bankede paa Smedens Dør, glemte han hvad der var skeet, tog sin Hue og sagde: Jeg skal frelse Jer. Under disse Ord tager han sin Hue. Det kan ikke nytte, I sporge mig om Smedens Navn, for jeg siger ikke hvad han hedder. Skal vi saa gaa!

Palne.

Jeg gaaer med.

Solvtoft til Veland.

Du kan hilse den Smed, jeg skal huske hvad han gjorde.

Han giver ham en Pengepung.

Veland.

Ja! gaa I saa iforveien, med Palne. Jeg kommer strax.

Solvtoft, Fru Gyldenstjerne, Ellen, Palne gaa.

X.

Veland

seer sig om, gaaer derefter hen og løfter Stenen fra Gulvet.

De Andre leve kun for den Sol der skinner, min Sol ligger der, i det lille Hul. De glemme, at efter en fed Juul følger tidt en mager Paaske. Ned med Jer og siig Goddag til Familien. De derude fylde den plyndrede By med Blod, jeg fylder min Sæk med Guld. Han lægger Stenen over Hullet. Idet han gaaer, høres svag Larm udenfor, og i lang Frastand Lyd af Skalmeier og Kohorn. Veland lytter: See saa! Jeg troer ikke, vi komme til Rosborg iaften.

XI.

Solvtoft. Fru Gyldenstjerne. Ellen. Palne komme hurtig ind.

Veland.

Veland.

Hvad er der paafærde?

Palne.

Der kommer Folk ovre fra Klosterskoven. De saae os, for de vinkede ad os og begyndte at tude i deres lange Kohorn.

Fru Gyldenstjerne.

Er der intet Sted, vi kunne skjule os?

Veland.

Det vil kun lidt nytte. Har de seet Jer, saa blive de ved at søge, til de finde Jer.

Fru Gyldenstjerne.

Med hvilken Ret vove de at trænge herind?

Veland.

Med den Ret, som sidder paa Enden af deres Spydstage.

Solvtoft.

Hvad mener Du, Palne?

Palne.

Lad os vente, og see hvad de ville.

Ellen.

Vil Du hjælpe os?

Palne.

Maaskee! — Du! med de skjaalne Øine.

XII.

Troels, Harpyt og flere Bønder

komme ind fra Baggrunden, væbnede med Forker, Øxer og lange Ridderspyd og klædte, deels i Brudskyfker af Rustninger, deels i forskjellige Stadsdragter, som de have røvet fra Herregaardene. Nogle lægge sig i Grupper udenfor Indgangen under de følgende Optrin.

En Bonde.

Skaf Brød! skaf Steg!

Harpyt.

Men fremfor Alt, skaf Noget at drikke!

Veland.

I faae Ingenting, for vi har Ingenting.

Harpyt.

Det skal have gode Veie. Vi forstaa ogsaa at tage med Magt; hvis I synes bedre derom.

Palne.

Hvad er det for en dum og høiröstet Snak? Holde I os for Adelsmænd, eller bilde I Jer ind, at det er en Herregaard, I skal til at plyndre?

Harpyt.

Herremand eller Bonde, — man tager hvad man har behov. — Det lader ellers ikke til, Du kjender os ret, min Søn! De Folk Du her see, høre Ole Duus til, han er Mand for at gjøre hvad han vil i disse Dage.

Palne.

Er han det? saa skulde han see at skaffe sine Folk Noget at spise.

Troels.

Hvad gaaer her for sig?

Palne.

Jeg fortæller ham, at Ole Duus' Mænd ikke ligne Claus Hunds. De vare altid mætte, naar de kom her forbi. I derimod skrige af Sult.

Troels.

Vi have gaaet en lang Vei idag. Forresten har Du Ret, vi behøve ikke, at tage Føden fra Bondens Spisekammer, saalænge vi kunne lukke Herremandens op. — Hvor ere de to fremmede Ansigter fra?

Palne.

Vesterfra.

Troels.

Hvad er det for Folk?

Palne.

Det see I jo. To Bønderpiger.

Troels.

Ja saa! det er ellers nogle hvide Hænder, disse Bønderpiger have. De skal følge med os.

Palne.

Det kommer an derpaa.

Harpyt til Fru Gyldenstjerne.

Har Du Lyst, kan Du komme hjem i mit Huus, Du! og blive min Hustru, og væve Vadmel og spinde Garn, saa jage vi den gamle Kvinde paa Døren, som jeg har iforveien. Den Unge maa I Andre tage. Naa! staa til og følg med, Du!

Han tager Fru Gyldenstjernes Arm.

Fru Gyldenstjerne.

Lad os i Fred! Er Du en Mand, der øver Vold imod en Kvinde?

Harpyt.

Jeg er en Mand, som høster der hvor Kornet groer. — Du skal faae det godt hjemme hos mig.

Fru Gyldenstjerne.

Er der da Ingen, som vil hjælpe os?

Palne.

I skal ikke regne det saa noie. Han spørger jo blot, om I har Lyst til at følge med ham. Det har han Lov til. Naar han hører, I ikke vil, saa lader han Jer fare.

Harpyt.

Og hvis jeg ikke gjør det?

Palne.

Saa tvinger man Dig dertil.

Harpyt.

Jeg troede, Du vidste bedre, paa hvilken Side Du hørte hjemme i denne Tid.

Palne.

Jeg troede, Ole Duus og hans Mænd havde Andet at tage vare paa, end at løbe om og kyse Fruentimmer i denne Tid.

Harpyt dæmpet til Palne.

Holder Du os for Børn? See paa deres Hænder. Er det Bønder? Hvorfor løb I da vi kom? der stikker Andet under.

Palne.

Gaa din Vei! hvis Du rører dem, skal Du skee en Ulykke.

Troels.

Ingen Ufred med Palne! Dernede kommer en Mand, han skal dømme os imellem.

Ellen dæmpet til Palne.

Hvad var det saa, din smukke Dame hviskede til Dig, da Du laa syg i Klostret?

Palne.

Hvorfor spørger Du derom nu? Jeg har jo sagt, det faaer Du ikke at vide.

Ellen.

Skal jeg fortælle det?

Palne.

Du!

Ellen.

Hun sagde: Naar tvende Venner
Blot enes ret,
Gjør fire Hænder
Det Tunge let.

Palne.

Hvad — er det Dig! — Dig?

Ellen, smilende.

Kjendte Du mig ikke?

Palne griber hendes Haand.

Ja, det er Dig, nu seer jeg det jo først; men hvor har jeg dog havt mine Øine. Det er dit Smil, dit Blik, din Røst, som

kom til mig i min Nat, som sagde: vorde Lys, saa blev det lyst herinde.

Ellen.

Frels os!

Palne.

Ja, det kan Du stole paa.

Troels.

Der har vi Ole Duus.

XIII.

Ole Duus. De Forrige.

Ole Duus

med en lang Stridsøxe, som han fæster i Gulvet.

Hvem taler her om Ole Duus?

Harpyt.

Det er den Karl der, som vil forbyde os, at tage disse to fremmede Kvinder.

Ole Duus.

Høre de ham til?

Harpyt.

Nei!

Ole Duus.

Saa tag dem!

Palne.

Hører de Dig til?

Ole Duus.

Nei.

Palne.

Saa lader han være at tage dem!

Ole Duus bryster i Latter.

Ja saa! Kjender Du mig?

Palne.

Ikke Dig selv, men lidt til din Bedrift.

Ole Duus.

Det var mig, der tog Kokkedal og Birkelse.

Palne.

Hvormange var der til at forsvare dem?

Ole Duus.

Det var mig, der sloges med Adelsmændene ved Svenstrup, og druknede dem ude i Tørvemosen.

Palne.

I vare ser Tusinde mod Tolvhundrede. Ja, den Bedrift gjør de ingen Viser om.

Ole Duus.

Det var ogsaa mig, der brændte Vestervig Kloster.

Palne.

Dengang sloges Du nok med sytten gamle Munke.

Ole Duus.

Hvem er Du?

Palne.

Jeg er Palne Sølvtoft.

Ole Duus.

Naa! saa det er Dig, Claus Hund gjør saa meget Væsen af?

Palne.

Da har jeg dog aldrig pralet af mine Bedrifter for ham.

Ole Duus.

Jeg har hørt, din Fader var en Adelsmand.

Palne.

Det var ikke derfor Folk holdt meest af ham.

Ole Duus.

Jeg har hørt, at hans egen Slægt slog ham ihjel nede paa Ribe Marked. Om Dig selv har jeg aldrig hørt Noget.

Palne.

Det kan komme. Vent blot!

Ole Duus.

Jeg vil have den hvide Pige der. Gaa nu din Vei, ellers skal jeg kaste Dig ud af Døren.

Palne tager et Sværd fra Væggen.

Jeg skal lægge dit Hoved for din Fod, hvis Du rører hende.

Ole Duus.

Det kan være, Du staaer Dig for mig, men saa de Andre? See Dig om.

Palne.

Ja, I ere vel mange, men man gjør hvad man kan.

Ole Duus.

Kjender Du den lille Pige?

Palne.

Ja.

Ole Duus.

Hun er maaskee din Kjæreste?

Palne.

Hun var den Første og hun er den Eneste, jeg bryder mig om.

Fru Gyldenstjerne, dæmpet til Selvtoft.

Hvor den Bonde spiller sin Rolle naturligt. Man skulde næsten tro, det var Sandhed.

Harpyt dæmpet til Ole Duus.

De lee ad Dig, Ole Duus, mærker Du ikke det?

Ole Duus.

De skal faae mere at lee ad, inden vi skilles! Til Palne Siden Du holder af hende, skal Du faae Lov at tage hende. Jeg vil endnu gjøre mere for Dig. Vi holde dit Bryllup iaften.

Palne.

Mit?

Ole Duus.

„Det er Synd at skille dem ad, som troligen elske hinanden."

Palne.

Det er ellers en Tid for Ligfærd denne, ikke for Bryllup.

Harpyt.

Ja, det er herligt! lad os holde deres Bryllup. Vidner har vi nok af, og saa faae vi os en lille Fest i den Anledning.

Palne.

Vidner seer jeg nok, men der er ingen Præst.

Ole Duus.

Ham skal jeg bringe. Gaaer ud i Baggrunden.

XVI.

De Forrige, uden Ole Duus.

Ellen griber Palnes Haand.

Hvad vover Du!

Palne.

Du skal ikke være bange. — At ofre sig i hver en Lyst og Villie, — var det ikke saa Du sagde? — at vove det Tredobbelte, af hvad alle Andre turde vove, var det ei det jeg lovede?

Veland.

Det er godt, Du tager den Sag paa Dig, lille Palne! for nu seer jeg rigtignok ikke længere nogen Udvei til at slippe herfra.

Palne.

Da er det dog Dig, der kommer til at frelse dem.

Veland.

Ja saa! — Nei, det duer ikke.

Palne.

Omme bag Ladegaarden ligger en Flok af Rantzaus Spyddragere. Løb ned og faae dem med tilbage.

Veland.

Jeg, forraade mine Venner, mine kjære Brødre!

Palne.

Gaa! og bring Folkene med Dig. Gaaer nærmere til Veland. Hvis Du tøver et Øieblik, et Secund, hvis Du ikke er her strax igjen, saa forraader jeg dine kjære Brødre, hvor Du har forvaret din Skat.

Veland.

Min Skat! er Du gal! har jeg en Skat?

Palne.

Du staaer paa den.

Veland.

Din Djævel! hvem har røbet det?

Palne.

Løb, Veland Smed! som om det gjaldt dit Liv. Det gjælder meer endnu. Det gjælder jo din Sjæl.

Veland.

Hør Du! Det er vist ikke værd, at vi To blive længer sammen.

Palne.

Nei, jeg har selv tænkt derpaa. Veland lister sig bort. Palne til Selvtoft: Hvad sagde jeg før? Enhver for sig, Fordelen er den Axe, hvorom de smaa Hjul løbe rundt.

XV.

Ole Duus kommer trækkende med Martinus. **De Forrige.**

Ole Duus.

Her har vi en Mand, som vi fandt underveis. Han sad og aad Bær af en Brombærbusk, Kom herhen, Du! Peger paa Blokken med Ambolten. Det er dit Alter, omkring Dig seer Du Menigheden, der staa de Trolovede, vie dem!

Martinus stilles op paa Blokken.

Nei, lad mig være. Jeg vil Ingen vie. Jeg skal bede, at I lade mig gaa, og strax flyer mig det Sikkerhedsbrev tilbage, jeg fik af Claus Hund.

Ole Duus.
Vie dem, Munk!
Harpyt.
Ingen Udflugter.
} Paa engang.

Martinus.

I ere nogle gudsforgaaene Kroppe, Allesammen. I sætte Jer op mod Konge og Øvrighed, I drive Spot med den retfærdige Gud. Sikke Noget! tro I, det kan gaa? Hvis I ikke strax lade mig fare i Fred, saa lyser jeg Jer i Ban Allesammen. Veed I, hvad det er? Naar I blive syge, maa Ingen hjælpe Jer, naar I skulle begraves, komme I ikke i christen Jord og jeres Sjæle skulle blive liggende og brænde i Helvede. — Ja, I lee ad

mig, men det siger jeg, ingen menneskelig Magt skal bringe mig til at holde Vielse her.

Ole Duus.

Ærværdige Munk! See Jer om paa disse Mænd. Vi have gjort os fri. Herremanden er løben sin Vei, nu kommer Munken i hans Sted, og forbyder os at feire vor Helligdag, er det ret? I nævnede Kongen, hvor er hans Magt og hans Rige, hvis vi ikke bære det til ham paa vore Hænder? Hvor er den retfærdige Gud, som sov i to hundrede Aar, saa haardt, at han ikke hørte vore Klager? Nei, tal om Kongen til de Rige, og tal om Gud til Munken, som mæskede sig for at snøvle Bønner og Psalmer. For os er der ingen Gud, han kjender os ikke. I sagde ogsaa, at ingen Magt skulde faae Jer til at vie disse To der. Jeg skal faae Jer dertil, jeg, som fæster min Øxe her i Blokken, og som vil være evig fordømt, hvis jeg ikke fæster den ligesaa fast i jeres Vande, dersom I bliver ved at vægre Jer. Forstaaer I mig nu?

Martinus.

Ja, jeg forstaaer Dig overmaade godt, men jeg kan jo ikke vie dem, for Veland har stjaalet mit Crucifix, den Tyvknægt! Lad ham først give mig det tilbage, ellers har Vielsen ingen Kraft. Det maa jeg forstaa.

Ole Duus.

Hvor er Veland?

Palne.

Jeg troer, han gik sin Vei.

Martinus.

Ja, Korset maa han fly mig, lad os bare see, vi faae Ende paa det.

Palne.

Jeg vil nok vente lidt, for at Veland kan være tilstede ved mit Bryllup.

Ole Duus.

Du finder ogsaa paa Udflugter. Du troede, at kunne skuffe

mig med din Historie, men dengang tog Du dog feil, Palne. Jeg har lovet, Du skulde faae hende, og man maa holde sit Ord. Dit Bryllup skal staa i denne Aften.

Palne.

Med mindre der kommer Nogen og hindrer det, for det kan Du jo ikke gjøre ved.

Ole Duus.

Hindre det? det gad jeg see paa.

Palne.

Ja, hvis Du ønsker at see det, behøver Du blot at kigge ud af Døren. *Man hører en Tromme langt borte.* Der kommer en Mand med en Tromme, efter ham følger en Flok af Rantzaus Spyd-bragere.

Ole Duus.

Gudsdød! hvor komme de fra?

Bønderne, som have ligget udenfor, styrte ind.

Palne.

Lidt før Aften traf jeg dem inde i Skoven, de spurgte om Vei. Jeg lovede at føre dem, naar Mørket faldt paa. Hører Du, de komme nærmere. Jeg tror næsten, Du gjør bedre i at tænke paa din Frelse, end paa mit Bryllup.

Harpyt.

Hvad skal vi gjøre? De ere flere end vi. De komme fra begge Sider.

Ole Duus.

Og det er Dig, der har kaldt dem herhen. Det er godt Palne! iaften skilles vi, men vi mødes vist igjen.

Trommen kommer nærmere.

Palne.

Maaskee jeg saa staaer i eders Række. Min Fader var en Adelsmand, men min Moder var en Bondepige. Iaften maatte jeg frelse dem, det lovede jeg, og som Du sagde: Man maa holde sit Ord. *Dæmpet til Ellen:* Jeg vilde gjerne vinde Dig, men ikke for

Alverdens Guld paa denne Maade. — Tre Gange saameget, som alle Andre! — Det var den første Gang. Og nu Folk! tag Huen af for Hr. Sølvtoft og hans Slægt. De gaa ud i Baggrunden.

Tæppet falder.

Anden Handling.

En Sal paa Rosborg. Henimod Aften. I Forgrunden, paa venstre Side for Tilskuerne, et aabent Vindue med en høi Balluſtrade for. Portrætter paa Væggene og Døre paa Siderne. Paa venstre Side hænger en Trophæ af Vaaben.

I.

Fru Gyldenſtjerne. Sølvtoft.

Fru Gyldenſtjerne.

Ja, Du taler altid om dine Planer for Fremtiden. See Dig i Speilet, Broder, Du har snart ingen Fremtid mere. Hvorfor ikke heller bestemme ſig strax? Naar en Sag er vel overveiet skal den udføres. Opsættelse duer ikke.

Sølvtoft.

Du har Ret, Søster! vi maa see, at faae en Ende herpaa. Din Søn Axel trolover ſig med Ellen, saa faaer han Godserne, og hvad der siden falder mig til i Arv, bliver ogsaa hans, naar det bliver hendes.

Fru Gyldenſtjerne.

Jeg tænker hverken paa Godser eller Arv, men kun paa Ellens Lykke.

Sølvtoft.

Ja, og paa Axels Lykke, den tænker Du ogsaa lidt paa. Saa lade vi de to Unge bo her paa Rosborg, jeg flytter ned til Tang.

Du bygger din Gaard op igjen, og saa skal vor Alderdom gaa bort i Fryd og Glæde.

Fru Gyldenstjerne.

Hvorfor vil Du ikke heller flytte ned til mig, eller jeg til Dig? saa glæde vi os i Forening over vore Børns Lykke.

Solvtoft.

Jeg er bange for, det gaaer ikke, Søster! Du er nu vant til at have din egen Villie, til at raade og byde over Alt, det er jeg ogsaa. Det er vist bedst, Enhver af os boer for sig.

Fru Gyldenstjerne.

Som Du vil. Det er Dig, der skal bestemme det, det er dine Midler, de sætte Bo for. Du er jo den Rige. Men nu Bondedrengen, denne Palne, hvad har Du bestemt med ham?

Solvtoft.

Jeg mener, han bliver her hos mig.

Fru Gyldenstjerne.

Hos Dig! Hvad tænker Du paa, Jens! en pjaltet Bonde, en usel Træl i en Adelsmands Slot som dit, det vilde godt sig skikke. Jag ham tilbage til det Hundehuus, hvori han fødtes!

Solvtoft.

Dit Sind er strengt og haardt, Ingeborg! Det er vor Broders Søn. Tænk vel paa det!

Fru Gyldenstjerne.

Det er en Trælkvindes Søn, det tænker jeg paa. Jeg har kun een Broder, han sad i Kongens Raad, han har føiet sin egen Hæder til den, hans Slægt deroppe efterlod ham. Peger paa Portrætterne. Det er Dig.

Solvtoft.

Ja, men jeg har nogen Uret imod den Dreng. — Søster! har Du hørt, de sige, det var mig, som stod udenfor Døren, mens de sloge hans Fader ihjel?

Fru Gyldenstjerne.

Lad os blot ikke komme tilbage til de gamle Historier. Vor Broder har ikke vadsket sin Skjændsel af med det Smule Blod, han mistede paa Ribe Marked.

Solvtoft.

Han havde rigtignok ogsaa forseet sig haardt imod mig. Han satte mig op at ride paa et Plankeværk, da jeg havde drukket stærkt paa Viborg Thing. Han smed mig ud af sit Huus, da jeg gjorde mig lystig over Smedens Søster. Har jeg Uret imod Mads, saa har jeg gjort det godt igjen, naar jeg tager hans Søn til mig og sørger for ham heroppe.

Fru Gyldenstjerne.

Giv ham en Vadmels Kofte og en Solvskilling og lad ham løbe, det er mit Raad. Men for mig kan Du gjøre hvad Du vil, Du er jo Herren.

Solvtoft.

Veed Du, hvad der alletider rinder mig ihu? — Mit Navn døer dog ud med mig.

Fru Gyldenstjerne.

Dit Navn vil leve i din Bedrift, Jens Solvtoft! i dine Børns Lykke.

Solvtoft.

Nei! — Jeg er den Sidste af min Slægt.

II.

Ellen. De Forrige.

Ellen.

Forstyrrer jeg maaskee?

Fru Gyldenstjerne.

Tvertimod. Vi sad og talte om Dig, mit Barn! jeg og din Fader. Jaften have vi valgt Dig en Brudgom.

Ellen.

Det pleier ellers Bruden at gjøre selv.

Solvtoft.

En Brudgom, som Du skal holde af.

Fru Gyldenstjerne.

Og som vil gjøre Dig lykkelig, meget lykkelig, gjetter Du saa, hvem det er?

Ellen.

Ja, siden Faster roser ham saameget, maa det vist være eders Søn. Man kjender jo sit Eget bedst. Hvornaar skal jeg da blive lykkelig? naar skal jeg begynde, at holde af ham? Er det ogsaa bestemt? saa lad mig vide det, for at jeg kan rette mig derefter.

Solvtoft.

Du er et utaknemligt Barn, Du! — At Du gjør Dig lystig over mig, det er jeg vant til, men din Faster! som har været Dig i Moders Sted!

Ellen.

Vi kan saamænd gjerne sige i Faders med. Tidligere kom jeg over til Faster, naar det gjaldt om en ny Kaabe, en Fjer til min Hat, eller en Knipling til min Kjole. Jaften kommer Faster til mig, og vælger mig en Brudgom, bestemmer min Fremtid. Kan en Fader gjøre mere?

Solvtoft.

Naa! lad nu den Snak fare. Er Arel Dig ikke god nok? ikke føielig og forekommende nok? Synes Du ikke om ham?

Fru Gyldenstjerne.

Er han ikke din Fortrolige, din Barndoms Legebroder?

Ellen.

Jo, ganske vist, Arel er aaben og ridderlig i sit Væsen, han er smuk, det har han efter Faster. Han er blid og eftergivende, det har han — ogsaa efter Faster. Han faaer Godserne, han faaer mig, det Hele bliver i Familien. Hvad I kan gjøre, det er gjort, I har valgt, bestemt og sagt mig det, — naar jeg har valgt, saa skal jeg sige det til Eder.

Solvtoft.

Ja, men nu skal der gjøres en Ende paa den Sag, for Du driver alting hen i Spøg.

Fru Gyldenstjerne.

Hvorlænge vil det vare, inden Du bestemmer Dig?

Ellen.

Ja, igaar kunde det jo ikke skee, da flyttede vi, fordi de brændte Estrup af for Eder; imorgen! nei det er vist fortidligt, — det kan heller ikke skee, saa flytte vi maaskee igjen, fordi de brænde Rosborg af for os. Faster seer altsaa, vi komme til at vente lidt endnu.

Solvtoft.

Saadan er hun. Hun vil altid, hvad hun vil, man kommer ingen Vei med hende.

Fru Gyldenstjerne.

Nei, man mærker, hun er vant til at have sin egen Villie.

Solvtoft.

Det vil Arel nok rette.

Ellen.

Det troer jeg ikke, for han er altid vant til at lystre Fasters Villie. Det er netop derfor, jeg synes saa godt om ham.

III.

Palne. De Forrige.

Solvtoft.

Naa Mester Palne! Hvor kommer Du fra? Jeg har næsten ikke faaet talt med Dig den hele Dag.

Palne.

Jeg har været nede i Stalden og seet paa jeres Heste.

Fru Gyldenstjerne.

Der traf Du et herligt Selskab.

Palne.

Ja, I maa vist sætte stor Priis paa det Selskab, Frue! —

Gud hjælpe Adelsmændene, havde de ikke deres letfodede Heste i denne Tid.

Fru Gyldenstjerne.

Hvorfor blev Du da ikke nede hos dem?

Ellen.

Han vidste maaskee, vi ventede paa ham heroppe. Faster har endnu ikke havt Leilighed til at takke ham.

Fru Gyldenstjerne.

Jeg synes, Du har takket meer end tilstrækkeligt for os alle.

Palne.

Hvis der var Noget at takke for, havde Jomfru Ellen maaskee ogsaa meest Grund dertil. I skylder mig ingen Tak; hvad jeg gjorde for Eder, vilde jeg have gjort for den første den bedste Fremmede, som var i Nød og kom og græd og klagede, som I.

Solvtoft.

Men Palne! Fru Gyldenstjerne er din Faders Søster.

Palne.

Jeg kjender hende ikke. Jeg har aldrig hørt hende omtale.

Fru Gyldenstjerne.

Det er høist rimeligt. Mellem min Kreds og den, hvori han lever, har der altid kun været een Forbindelse: Det var Herrens, og det var Tjenerens.

Palne.

Engang har jeg dog hørt den naadige Frue nævne. Nu husker jeg det. Claus Hund mødte eders Mand. Han tog en Kjæde af Hr. Gyldenstjernes Hals, bandt ham baglænds fast til Hesten, og trak ham saa til Herregaardens Port. Folk lo deraf, men det var ogsaa morsomt. Det var Herren, og det var Tjeneren.

Fru Gyldenstjerne.

Er det for at fortælle saadanne dumme Historier, Du er kommen, saa synes mig, det nu er nok. Er det en Belønning,

en Gave Du venter, saa sig det, Du skal blive betalt i Forhold til det Du har gjort.

Ellen.

Men Faster dog!

Palne.

En Gave, ja! Hr. Sølvtoft var saa god at love mig et Stykke Læder til min ene Beenskinne.

Sølvtoft.

Du skal faae en heel Rustning, lad det saa være godt.

Palne.

Ja, det kan forresten gjerne vente lidt. — Jeg kommer for at sige Jer farvel Herre! nu vil jeg hjem.

Sølvtoft.

Nei, Du skal blive her. I dette Øieblik samles Egnens Herremænd hist inde i Salen, for at raadslaa om, hvad der er at gjøre for os i denne ulykkelige Tid. Du skal være med, og høre hvad vi beslutte.

Fru Gyldenstjerne dæmpet.

Hvad tænker Du paa, Broder!

Sølvtoft.

Jeg vil, at Palne skal være tilstede.

Fru Gyldenstjerne.

Ja, og hjælpe os med sine kløgtige Raad, imod den Trælleflok som reiser Panden. Hvad siger jeg! — tilgiv! jeg glemte Dig.

Palne.

Jeg har Ingenting at tilgive Frue! — I glemte blot Jer selv.

IV.

Niels Bugge. Hans Munk. Christen Holk og flere **Adelsmænd. Martinus. To Stridsmænd** ved Døren. Bugge kommer først. Medens han taler med Sølvtoft, tage de Øvrige Plads.

Bugge.

Det nytter ikke, vi vente længer paa Rosenkrands. Hans Munk saae ham drage herop efter i Middags, men Bønderne

sværme omkring; hvem veed, hvordan det er gaaet? Den unge Gyldenstjerne red ud for at see efter ham, han kommer heller ikke tilbage. Solen gaaer ned og Dagen helder. Nogle af os skal hjem igjen iaften. Lad os begynde!

Sølvtoft.

Som I synes! saa tag da Plads. Endnu engang min Tak, I ædle Herrer, fordi I valgte mit Huus til eders Samlingssted.

Bugge.

Hvis skulde vi vel ellers have valgt?

Munk langsomt og slæbende.

For den Sags Skyld er der da flere Herregaarde i Jylland, end Jens Sølvtofts.

Bugge.

Det er der ogsaa, men hvem har værnet om vor Ret som Sølvtoft? og hvem er mere anseet Mand end han? At vi komme her, er Taknemlighed, det er Agtelse for ydede Tjenester.

Munk.

Ja, Jens har meest Land og fleest Penge.

Holk.

Siden nu det er drøftet tilbunds, mener jeg, vi vælge os et Overhoved til at lede og afgjøre, hvad vi beslutte.

Flere Stemmer.

Ja!

Ja!

Det er rigtigt!

Munk.

Jeg synes ogsaa, vi skulde vælge os en Formand.

Bugge.

Jeg foreslaaer Jens Sølvtoft, som den Ældste.

Flere Stemmer.

Sølvtoft er algt.

Munk reiser sig, tier lidt og siger derpaa.

Jeg skal sige Noget. Jeg vælger ogsaa Jens Sølvtoft. Jeg har mine Grunde derfor.

Martinus.

Kirken vælger ogsaa Ridder Sølvtoft.

Holk.

Gjør den det? ja saa er Sagen afgjort.

Sølvtoft.

Vi talte imorges om vor sørgelige Stilling. Adel og Geistlighed, Borger og Bonde kæmpe imod hverandre. I Sjælland og Fyen kalder Grev Christoffer sig Konge, i Jylland have vi hyldet Hertug Christian. Vore Fjenders Magt vorer med hver Dag. Det gjælder om at handle. Fremsæt de Forslag, I kjende til vor Frelse!

Bugge.

Jeg raader, vi samle alle Krigsfolk fra vore Gaarde og skikke dem ned til Johan Rantzaus Hær ved Veile.

Holk.

Man kan høre paa Niels Bugge, at han er sønderfra.

Bugge.

Er det paa mit Maal?

Holk.

Nei, paa det Forslag.

Munk.

Din Gaard ligger længst borte fra Fjenden.

Holk.

Hvad mener I, Jens Sølvtoft?

Sølvtoft.

Jeg stemmer for Niels Bugges Raad, vi bør sende al den Hjælp vi kunne ned til Rantzau. Han er en dygtig Hærfører og en betroet Mand hos Hertug Christian.

Holk.

Ja, og hvordan er det? Rantzau er nok ogsaa lidt i Slægt med Sølvtofts.

Munk reiser sig.

Mens Folkene altsaa gaa sønderpaa, skulle vi lade Fjenden skjænde og brænde heroppe hos os? Tak skal I have! Er det Jens Solvtofts Raad, saa duer han ikke til at være vor Formand.

Solvtoft.

Du har jo nylig selv valgt mig.

Munk.

Jeg troede naturligviis, Du vilde holde paa min Mening.

Holk.

Hvad mener Du da?

Munk

reiser sig og tier lidt, som om han overveier.

Jeg foreslaaer, I samle alle eders Folk og skikke dem op til min Gaard. Den ligger nærmest ved Fjenden.

Holk.

Det var et godt Forslag. — Og saa uegennyttigt.

Munk.

Ja. — Saa har de heller ikke saa lang en Vei at gaa, de Stakler!

Martinus.

Men I glemme Kirke og Klostre, I ædle Herrer! Adelsmanden sidder i en velbefæstet Borg, de stakkels Munke tænker Ingen paa; det er dog fra vore fromme Bønner den bedste Hjælp skal komme.

Holk.

Saa hjælp Jer selv med jeres fromme Bønner. Der er saa langt til Kirken i denne Tid og saa nær til Faren. Saml vore Folk, det foreslaaer jeg, saa gaa vi med. Skik dem op mod Nord! I Aalborg har Oprørerne deres Hjemstavn. Lad os først værge for os selv, naar vi har gjort det, kan vi altid tænke paa de Andre.

Fru Gyldenstjerne.

Det er altsaa blot os selv, det kommer an paa. Tænker I

kun paa eders egen Fordeel, Hr. Holk! er I blot kommen her for at søge Frelse?

Holk til Solvtoft.

Skal denne Sammenkomst være et Forhør eller en Raadslagning?

Fru Gyldenstjerne.

Hvorfor svarer I mig ikke, naar jeg viser Eder den Opmærksomhed at tale til Eder?

Holk.

Jeg seer mig om efter En, der kan bære Ansvaret for eders Ord, efter en modig Mand, Frue! ham skal jeg svare.

Palne

har siddet i Forgrunden og lyttet. Han reiser sig.

Den naadige Frue mener, at det duer ikke, naar Enhver kun tænker paa sig selv.

Holk.

Til hvilken Slægt hører I, Herre!

Palne.

Til de modige Mænds, Herre!

Holk.

Jeg kjender Jer ikke.

Palne.

Hvad gjør det til Sagen?

Munk.

Maa vi bede om at see jeres Adelsbrev?

Palne.

Jeg bærer ikke mit Adelsbrev i Lommen. Lidt af det maa staa at læse et Sted her i mit Ansigt. Resten skal jeg skrive op med disse To. Han viser sine Hænder.

Holk.

Hvad vil Du her i vor Kreds?

Solvtoft.

Jeg siger god for ham, saasandt jeg er hans Farbroder.

Bugge.

Hans Farbroder?

Fru Gyldenstjerne.

I husker vist vor ulykkelige Broder, Mads Sølvtoft, som vanærede sig ved at tage denne Bondepige tilægte.

Palne.

Min Fader var en Mand, det har jeg hørt hans værste Fjende sige, det blev han ved at være. Staalklingen rustner ikke i en Træskede, og vil I vide, hvem min Moder var? saa var hun den Eneste, han valgte, efterat han havde søgt hele eders Stand igjennem.

Bugge.

Han gjorde sin Slægt megen Sorg, min Søn!

Palne.

Det har de forstaaet at gjengjælde.

Sølvtoft.

Ja, hans Slægt gjorde ogsaa ham nogen Uret, det gaaer lige op. Palne er kommen her efter min Villie. Han frelste os igaar, han kan frelse os igjen imorgen. Han har Klogt, han har Mod, det er Folk som ham, vi trænge til.

Holk.

Aa ja, maaskee! Lad ham øve sig i Vaabenbrug, mens vi gaa mod Skipper Clemens og hans Borgermænd, siden kan han hjælpe os mod Bønderne; de vente nok, til vi komme tilbage. Vi har lært dem Taalmodighed i mange Aar.

Palne.

Det har I. Skal det ellers være en Spot eller en Lovtale?

Holk.

Du er jo en Bondekvindes Søn, — saa er det en Lovtale.

Palne.

Dette her begynder at blive noget kjedeligt. Jeg vil hverken høre til eders Slægt, eller have med eders Strid at bestille.

Bugge.

Hvorfor kommer Du da i vor Raadslagning, og lytter til vore Planer?

Palne bryster i Latter.

Eders Raadslagning, eders Planer! Du gode Gud! er det en Raadslagning, er det Planer? Den ene vil sønder og den Anden vil nørpaa. Enhver tænker paa sin Gaard og giver de Andre Djævlen! Jeg skulde være i jeres Sted, jeg skulde være Adelsmand!

Solvtoft iorigt.

Hvad saa, Palne? Hvad saa?

Palne.

Troer I saa, jeg vilde sidde og ligge ud af Glamhullet, til Bødlen kom og hentede mig? — ryste og bævre af Skræk, — krybe sammen i en Uveirsbyge, som en Vadskeskindshandske? — Jo vist! — jeg vilde samle mine Folk vilde jeg, foran dem, lede mine Fjender op, og naar jeg fandt en Flok, saa ind paa den, tillivs med den, om igjen og ind paa den næste, til jeg fik Pladsen ryddet og kunde trække Veiret. — Men jeg er ingen Adelsmand, jeg er, som den skaldede Herre der fortalte, Søn af Mand, der gjorde sin Slægt Sorg, Søn af en Trælkvinde, og jeg skal sige Jer Noget; veed I, hvad jeg nu gjør? nu tager jeg min Kabuds, og byder Jer farvel Allesammen, saa kan I blive ved at være Herremænd, men jeg vil være Palne Veland.

Bugge med Begeistring.

Og jeg siger, Du skal ikke gaa. Du er en brav og modig Karl. Der! tag min Haand og lad mig trykke din! Det var vist godt for os, hvis vi havde Mange som Dig. Du hører hjemme i vor Række, Du! Enhver Mand af Mod og Ære vil blive modtaget af os med Tak.

Palne.

Ja, saalænge I trænge til ham. — Hvad har I gjort, for at vinde en Arm for eders Sag? haanet mig fra det Øieblik

jeg kom. — Hvad har I fortalt herinde? om eders Storhed og Magt, om Trællens Søn, den Ringe og den Lille. — Saa lad mig gaa, indtil jeg vorer noget. Hvem veed, om eders Storhed ikke ender med Jer? min begynder maaskee med mig. — Jeg skulde gaa i eders Række? — hvorfor har I sagt, at jeg ikke hørte hjemme i den? Jeg skulde kæmpe for den samme Sag, som I? Han tier et Øieblik, folder Armene over Brystet og hæver sit Hoved, stolt og bydende. Hvem af Jer var det, som slog min Fader ihjel?

Solvtoft.

Hvad vil Du ham?

Palne.

Min Haand paa hans Kind, og min Kniv i hans Bryst. Det er Alt hvad jeg har at gjøre hos Eder.

Solvtoft.

Han Du taler om, staaer for høit over Dig, til at Du kan naae ham.

Palne.

Hvor skjuler han sig da? Bag sin fornemme Slægt? Lad min Røst naae ham, hvor min Haand ikke kan. Lad ham stige ned til mig, hvis han tør! Kan han høre, jeg kalder, hvorfor tøver han da? Lad os prøve en Kamp. Han er stor, jeg er lille, hvorfor frygter han da? Han har sit Adelsskjold, jeg har min ærlige Pande. Han har Magten, jeg har Kniven.

Solvtoft.

Den som slog din Fader, havde før sin Samvittighed til Undskyldning, nu har han Gud til sin Dommer.

Holk, ved det aabne Vindue.

Der kommer Arel Gyldenstjerne ridende. Han er bleg, han er træt, nu faae vi Nyt om Rosenkrands.

Solvtoft.

Gid det var Godt han bragte. Gaaer ud med Fru Gyldenstjerne.

V.

De Forrige uden Sølvtoft og Fru Gyldenstjerne.

Ellen lægger sin Haand paa Palnes Arm

Er det virkelig Alt, hvad Du har at gjøre her? True, hævne, dræbe! bestandig kun Dig selv, det gjælder om. Iaftes syntes jeg dog, der var saameget Andet, saameget Bedre, som drog Dig hen til os. Du fortalte det idetmindste. Ja! det nytter ikke Du smiler, og seer paa mig med disse bønlige Blikke. Det bryder jeg mig ikke om. Er Alt fra igaar da allerede glemt idag?

Palne.

Hvor Du er deilig! men hvoraf kan det komme? igaar syntes jeg næsten, at vi vare Lige, iaften, i denne Pragt, er Du voxet saa høit over mig, at jeg aldrig kan naae til Dig. Igaar troede jeg paa Alt, idag tvivler jeg paa Alt. Ellen! Ellen! hvor dine Øine straale!

Ellen.

Men det var jo ikke om mine Øine, vi skulde tale. Hun gjør et afværgende Tegn med Haanden. Lad være at see saadan paa mig, — hører Du!

Palne.

Siig mig et venligt Ord, thi jeg fortvivler næsten.

Ellen leer.

Du! Aa Snak! Har Du Mod foran en Mand, behøver Du ikke at skjælve for en Kvinde.

VI.

Sølvtoft, Fru Gyldenstjerne, Axel Gyldenstjerne. To Stridsmænd. De Forrige.

Bugge.

Naa! hvad Nyt bringer Du, Axel! Er det Ret, at lade os vente saalænge?

Axel.

Jeg bringer kun daarligt Budskab. Jørgen Rosenkrands saae jeg Intet til, hans Hest kom imod mig nede ved Vasen. En gammel Kone fortalte, at han var bleven omringet af Bønderne, og ført bort imellem dem. At jeg selv slap fri, kan jeg takke min gode Hest for. De forfulgte mig næsten lige til Voldgraven.

Sølvtoft.

Det trækker bestandigt mørkere sammen omkring os.

Munk.

Ja, jeg foreslaaer, at vi finde paa Noget, det gaaer ikke længer med Hænderne i Lommen.

Holk.

Jens Sølvtoft sidder bedst i det, han har sin velbefæstede Gaard, har dybe Grave, høie Volde, og Folk indenfor, til at vogte dem. De samtale indbyrdes under det følgende Optrin. Hans Munk sidder ved Vinduet, med Hænderne foldede over Brystet. Han grubler. Axel gaaer hen til Ellen.

Axel Gyldenstjerne.

Godaften Ellen! Du yndige Kvinde! har Du tænkt lidt paa mig, mens jeg var borte?

Ellen.

Ja, det kan Du lide paa, og hele Familien har saamænd hjulpet mig.

Axel Gyldenstjerne.

Og det er sandt, hvad Moder hvisker om? — Du har bestemt Dig, — valgt? — o, sig et Ord, et eneste, hvisk det, saa sagte som Du vil; Mit Hjerte det skal høre, hvor Øret ei slaaer til.

Ellen.

Valgt, Axel! ja, det har jeg. — For det Første har jeg valgt, at Du frelser mig fra Kirkegaarden, for at jeg kan faae Tid at tænke paa Alteret.

VII.

Terkel,

i Stormhue, en revet, smudsig Ridderkappe, under hvilken sees en hullet Skjorte og sønderrevne Benklæder, kommer krybende ind ad Vinduet, hvor Munk sidder. Han lægger sin Haand paa Munks Skuldre, idet han springer ind.

Munk forskrækket.

Naada! det er ogsaa en Maade, at komme ind ad Døren paa.

Solvtoft.

Hvem er det? Hvor kommer Du fra?

Terkel peger paa Vinduet.

Det seer I jo.

Solvtoft.

Men hvordan er Du kommen ind paa Gaarden?

Terkel.

Ja gjet, om I kan! Taarnvægteren har ikke tudet, Vindebroen gik heller ikke ned. Jeg kom fra Støvet og jeg krøb iveiret, nu har jeg glemt, hvor jeg kom fra. Er der Ingen herinde, der har gjort det Samme?

Solvtoft.

Hvad vil Du her?

Terkel.

Jeg har en Hilsen til Jer fra Claus Hund.

Solvtoft, Bugge, Gyldenstjerne.

Claus Hund! der opstaaer en lille Pause.

Solvtoft.

Hvad vil han mig?

Terkel.

Claus trænger til to Fade Rostokkerøl, to Tønder saltet Sild, og Sigtebrød og haardt Brød, saameget jeres Bagerovn kan rumme. Det skal I fly ham ud i Skjørping Skov, imorgen Aften.

Solvtoft.

Og hvis det ikke skeer?

Terkel.

Saa kommer han nok selv og henter det.

Solvtoft.

Hvad synes Du herom, Palne?

Palne.

Det maa være en frygtløs Karl, han der, med Huen paa. Han kommer og haaner Jer i jeres eget Huus, under de dragne Sværd.

Bugge.

Palne har Ret. Kast den Karl ud af Vinduet, hvor han kom fra!

Solvtoft.

Er det ogsaa vel betænkt?

Bugge.

Vi frygte, Jens?

Solvtoft.

Vi opirre.

Bugge.

Nei, vi advare.

Dæmpet.

Fru Gyldenstjerne dæmpet til Solvtoft.

Hvorfor tier Du, min Broder? Jeg troer, Du ræddes for den Bonde. Er ikke vor Frygt hans Styrke? Hvis vi skjælve bag vore Mure, hvad da, naar vi møde dem Ansigt til Ansigt?

Terkel.

Faaer jeg saa snart Besked?

Solvtoft.

Har Du ikke mere, at sige os?

Terkel.

Nei, men min Tid er knap.

Solvtoft.

Det er den. Slaa en Strikke om hans Hals og hæng ham op paa Vindebroens Stolper! Det er det Svar, Jens Solvtoft giver Claus Hund.

Terkel.

Det lader han sig ikke nøie med.

Munk.

Jeg troer, Du vil faae Ondt ved at synke de salte Sild og det Rostokkerøl, min Søn!

Terkel.

Hvem veed det? Den Strikke, I vil lægge om min Hals, er ikke groet endnu, og ikke spunden og ikke tvunden.

Solvtoft.

Afsted med ham!

Terkel

idet Stridsmændene gribe ham i Armen.

Der ligger en Seddel i min Lomme. Læs den! Stridsmændene tage et Stykke Pergament op af Terkels Kappe og levere det til Hans Munk, som staaer dem nærmest.

Munk.

Den Skrift er sær utydelig. Synes Du ikke? Han leverer Pergamentet til Solvtoft.

Solvtoft.

Det er fra Jørgen Rosenkrands. læser: Frels mig! jeg ligger med Strikken om min Hals. De tale om at plyndre Rosborg.

Terkel.

Det Brev gav Claus mig, da han fulgte mig herop, og sagde: Jeg venter her udenfor. Kommer Du ikke tilbage før Maanen gaaer ned inat, saa hænge vi den Herremand i de grønne Klæder. Solvtoft, Bugge og Holk tale sammen, imedens siger Terkel til Munk:

Terkel.

Nu troer jeg nok, de salte Sild og Ølket det gaaer ned.

Solvtoft.

Før ham ud i Gangen og vent der til vi kalde!

Terkel.

Bestem Jer snart, for Maanen den gaaer tidlig ned inat.

De to Stridsmænd gaa med Terkel.

VIII.

De Forrige uden Torkel.

Solvtoft.

Hvordan frelse vi den stakkels Rosenkrands?

Munk.

Du skulde hellere tænke paa at frelse Dig selv. De komme jo herop.

Solvtoft.

Jeg har da endnu ikke Strikken om min Hals. Vi maa faae ham ud af deres Vold. Sæt Dig ned, Hans Munk! og lad os raadslaa sammen.

Munk langsomt og monotont.

Nei! jeg skal sige Jer, hvad jeg vil gjøre. — Nu rider jeg hjem til min Gaard, det snareste jeg kan; jeg samler alle mine Folk, saa kommer jeg igjen, det kan Du lide paa, imorgen eller iovermorgen, eller først i næste Uge. — Hvad?

Holk.

Eller først i næste Maaned. — Hvad?

Solvtoft.

Ja, jeg fortænker Ingen i at drage herfra. Enhver af os veed, hvad der forestaaer. Hvad siger Du Niels Bugge?

Bugge.

Naturligviis! — jeg bliver.

Holk.

Jeg ogsaa.

Munk.

Ja, saa burde jeg jo ogsaa blive, — men jeg reiser alligevel og henter mine Folk. De hænge Fanden ikke Rosenkrands for det Første. — Ja, farvel saalænge! Munk gaaer.

IX.

De Forrige uden Munk.

Solvtoft.

Hvad raade I saa til? Tiden gaaer. Claus Hund pleier ikke at tøve.

Holk.

Hvem er egenlig den Claus Hund?

Solvtoft.

Kjender Du ikke ham? Claus Hund er den Værste af alle vore Fjender. Hos ham er ingen Raade, ingen Skaansel. Han er den Listigste, den Klogtigste tillige.

Fru Gyldenstjerne.

Han er en nedrig Tyv, der stjal den gyldne Kjæde, som Keiser Carl gav en af Gyldenstjernes Forfædre, et dyrebart Klenodie, der hidtil gik i Arv fra Søn til Søn.

Axel Gyldenstjerne.

Jeg veed, at han aabenlyst bærer denne Kjæde om sin Hals, og gaaer omkring og praler af sit Rov.

Bugge.

Ja, jeg har hørt det fortælle.

Palne.

Junker Gyldenstjerne veed det, og de Andre have hørt det fortælle, og dog lade de ham beholde Kjæden. Det er mærkværdigt!

Bugge.

Hvad Fanden vil Du, at vi skulle gjøre?

Palne.

Var det min Faders Kjæde, Claus bar om sin Hals, gik jeg hen og tog den fra ham igjen.

Axel Gyldenstjerne.

Men for at tage den, maatte man da først have Manden i sin Magt. Hvordan skulde det skee?

Palne.

Det maa den om, som Kjæden hører til.

Fru Gyldenstjerne.

Hvis det havde været muligt at faae den, vilde det være skeet Det er en Forsikring til Dig. Herrerne der behøve den ikke.

Solvtoft.

Palne! hvorfor staaer Du der og smiler og spotter? Du seer, vi ere i Nød. Veed Du noget Raad, saa kom med det. Hjælp os idag, som igaar. Hvad skal vi gjøre for at frelse Rosenkrands?

Ellen til Palne.

Man skal først bede Herren meget. Hun lægger sin Haand paa hans Arm og siger dæmpet: Naa saa tal dog!

Palne livligt.

Claus Hund og Rosenkrands idag, han kommer og tager Rosborg imorgen.

Solvtoft.

Det kan han ikke.

Palne.

Jo han kan. I vil faae det at see, — med mindre I tage ham iaften.

Solvtoft.

Det er umuligt!

Palne.

Hvad er umuligt? I lagde vist ikke Mærke til, at Budet fortalte, Claus ventede ham udenfor. Grib ham, og underhandl saa med ham. En Mand i Baand maa altid lystre Den der holder Snoren. Det kjender I jo nok, Farbroder.

Bugge.

Det Raad er godt, men hvor holder Claus sig skjult?

Palne.

Det maa hans Bud jo vide.

Solvtoft gaaer til Døren.

Kom ind!

X.

Terkel, to Stridsmænd. De Forrige.

Solvtoft.

I har fanget en af vore Venner idag.

Terkel.

Ja, det hjalp jeg dem med.

Solvtoft.

Vi ville see at faae ham fri igjen. I tage vel mod gode Løsepenge?

Terkel.

Den Junker vil blive dyr, for han har kjønne Klæder.

Fru Gyldenstjerne til Bugge.

Saavidt er det kommet. De vurdere os kun efter Dragten.

Solvtoft.

Vi tinge ei om Prisen. Hvor træffe vi Claus Hund?

Terkel.

Ja, I ædle Herrer behøve blot at sige mig, hvad I ville koste paa den Junker, saa bringer jeg Claus Hund Besked derom.

Solvtoft.

Det er bedre, vi selv tale med Claus. Hvor holder han sig skjult?

Terkel.

Troer I Claus Hund skjuler sig? — For hvem?

Solvtoft.

Hvor kan vi finde ham?

Terkel seer paa dem og leer.

Det veed jeg ikke.

Solvtoft dæmpet til Palne.

Der hører Du!

Palne.

I bære Jer heller ikke rigtig ad. — Lad mig tale lidt med Manden. Han gaaer hen til Terkel, som staaer ved det aabne Vindue. Hvor er Claus Hund inat? — Du veed det.

Terkel.

Med Dig har jeg Ingenting at gjøre.

Palne

griber pludselig Terkel med begge Hænderne i Skuldren, og trænger ham ud over Vindueskarmen.

Hvor er han? Tal!

Terkel i den dødeligste Angst.

Slip mig! slip mig!

Palne.

Tal! eller ud af Vinduet. — Lad os nu underhandle.

Terkel.

Han gaaer nede ved Broen over Skjørping Aa.

Palne.

Alene?

Terkel.

Ja.

Palne slipper ham.

Saa er det godt.

Solvtoft til Stridsmændene.

Luk ham ind i Taarnet, og vogt ham neie!

Terkel til Palne, idet han gaaer.

Det skal Du faae betalt.

Palne.

Ja, lov nu ikke meer, end Du kan holde.

Stridsmændene føre Terkel ud.

XI.

De Forrige uden Terkel.

Fru Gyldenstjerne.

Ja, nu veed vi da, hvor Manden er, men hvad saa mere?

Palne.

Nu veed Hr. Gyldenstjerne, hvor han kan hente sin Faders Kjæde.

Axel Gyldenstjerne.

Og jeg skal hente den, det lover jeg, saafremt nogen Mand er istand dertil.

Fru Gyldenstjerne.

Det vidste jeg, min Søn! Ridderens Hest trænger ikke til Bondens Svøbe.

Ellen dæmpet til Palne.

Du gaaer vel med?

Palne.

Jeg? — paa ingen Maade. Hvad kommer den Kjæde mig ved?

Ellen.

Palne! see paa mig!

Palne.

Men hun haaner mig jo den hele Tid, sidder der og slaaer om sig med Støvet af sit Adelsbrev, og lader sig beundre i sit Skarlagen, som en Ræv, der kun tareres efter Pelsen. — Nei! jeg gaaer ikke med.

Solvtoft kommer hen til dem.

Hvad tale I om?

Palne.

Frøken Ellen mener, jeg bør gaa med, men jeg siger —

Ellen.

Ja, han siger, at han selv vil udføre det han selv har foreslaaet, at han tør paatage sig hvad det skal være, at han kan vinde over Alt, vove det Samme som tre Andre. — Aa! hvad husker jeg vel, hvad han staaer og fortæller.

Palne.

Ja, jeg gaaer med. Afsted! lad os tage os Noget for, thi Ro er Rust og Ladhed Død, men Daad og Kamp og Farer det er Livet. — Vi gaa hver for sig.

Bugge.

Jeg følger Gyldenstjerne.

Hoik.

Jeg ogsaa.

Solvtoft til Palne.

Hvem skal Du da have med?

Palne.

Et dygtigt Sværd, der hænger et derinde.

Solvtoft.

Ikke mere?

Palne.

Hvad mere? En Mand, en Arm, et Sværd.

Solvtoft.

God Lykke da! skaf os Rosenkrands fri, hvordan det saa end gaaer med Kjæden. Dræbe I Claus er det en Røver mindre.

Palne.

I tager feil, det er en Martyr mere.

Solvtoft.

Han er en Oprører, en Misdæder.

Palne.

Det kan gjerne være. Jeg er ikke Bødlen.

Bugge.

Men vi ere Tre og Du alene.

Palne til Ellen.

Det er som det skal være. Det sagde Du.

Ellen rækker ham Haanden.

Nei! Du husker da heller Ingenting. Jeg sagde:

Hvor tvende Venner
Blot hjælpes ret,
Gjør fire Hænder
Det Tunge let.

De gaa.

XII.

En Skov udenfor Rosborg. I Baggrunden sees et Landskab og til den ene Side Ruinerne af et lille Huus, oplyst af Maanen. Midt over Skuepladsen gaaer i Mellemgrunden en sivbevoxet Aa og over denne en Bro. Paa begge Sider i Forgrunden Træer og Buske. Tilhøire for Tilskuerne ligge to store Stene.

Claus Hund og **Espen Ridefoged.**

Claus.

Tys! tal sagte, men hvorfor lod Du mig da vente saalænge?

Espen.

Jeg kunde ikke komme før. Vi har faaet Fremmede iaften. Alle Egnens Herremænd sidde deroppe og lægge Hovederne iblød mod Dig og Dine. De skulde bare vide, hvad her gaaer for sig!

Claus.

Ja, de skulde bare vide, at Du staaer her og sælger mig deres Planer. Men Spyddragerne, hvordan gik det saa med dem?

Espen.

I Middags skikker Hr. Solvtoft mig ned til Viffert Dam og sagde: Send mig i Hast saamange Spyddragere, som Du vel kan samle sammen, saa skal I spørge Nyt heroppe fra. — Hils Hr. Solvtoft, svarede Viffert, at alle vore Mænd skal staa i Plade ved hans Port imorgen Aften. Dermed gik jeg min Vei.

Claus.

Imorgen Aften! — det er nu vist? Jeg kan stole paa Dig?

Espen.

Ja for Djævlen! Hvorfor skulde Du ikke kunne stole paa mig?

Claus.

Fordi Du forraader din Herre.

Espen.

En Adelsmand, en Bøddel!

Claus.

Du spiser hans Brød.

Espen.

Men jeg staaer paa Bøndernes Side.

Claus.

Før pryglede Du os. Jeg holder ikke af Folk som Du — men jeg bruger dem. — Nu kan Du gaa!

Espen.

Ja, jeg maa hjem og lukke Terkel ud igjen. *Han gaaer, men standser.* Dette lille Huus udenfor Voldgraven, hører mig til, det veed Du. Skeer der nogen Ulykke oppe paa Rosborg, saa gaaer det fri. Det har Du lovet.

Claus.

Jeg holder hvad jeg lover. Det lille Huus gaaer fri. Det er jo dine tredive Sølvpenge, Espen Ridefoged! *Espen gaaer.*

XIII.

Claus, strax efter kommer Palne.

Claus *seer efter Espen.*

Der komme altsaa Spyddragere op til Rosborg. — Ja, det er godt! Jeg kommer ogsaa derop. Og han forraader det. — Saadan har I opdraget dem, I Adelsmænd! Nu modnes jeres Sæd. Der høstes ingen Hvede, hvor der saaes Tidsler.

Palne

kommer hurtigt, seer sig om, lægger sin Haand paa Skuldren af Claus,

Skjul Dig!

Claus.

Hvem er Du?

Palne.

En Mand som Du, en Mand der venter.

Claus.

Hvem skal jeg skjule mig for?

Palne.

For dem som komme. *Claus lytter og lader sig glide ned bag en Buft.*

XIV.

Palne. Gyldenstjerne. Bugge. Holk.

Holk dæmpet.

Her var det jo, vi skulde finde ham.

Palne.

Ja, der er Broen. Nu skilles vi. Paa den anden Side løber en banet Sti, langs med Aaen. Her falder Veien mere sid og sumpet. Hver af os gaaer paa sin Side.

Bugge.

Men det er Uret, Du skal være ene. Jeg følger med Dig. Vi Tre. Du Een. Hvad skal det sige?

Palne.

I ere Tre, men jeg kjender hver en Krog, hver Sti hernede. Det ene veier op imod det andet. Desuden, I vove mere end jeg. Histoppe hos Jer var mit Navn en Plet, imellem Bønderne er det et Skjold. Jeg gaaer alene.

Bugge.

God Lykke da mod ham vi søge!

De gaa over Broen og forsvinde paa den anden Side.

XV.

Palne. Claus Hund.

Palne

staaer lidt og seer efter dem. Claus Hund speider op fra Busken.

Ja, kom kun frem, de ere borte. Nu er det os To, som skal tale sammen.

Claus blid og sagtmodig.

Det er altsaa en List, et Overfald, og det er mig, I søge. Jo, jeg forstaaer det nok, og Du gjør fælles Sag med dem, Palne! Jeg troede ikke, Du kom til mig, naar Du skulde søge dine Fjender.

Palne.

Hvem siger, jeg gjør Sag med dem? Du saae det jo, de gik deres Vei, jeg gaaer min.

Claus.

Men Maalet er det samme. — Tag Dig ivare! Du staaer paa Skilleveien nu. Det gjælder om at vælge. Jens Sølvtoft skuffer Dig. Du er saa ung. Han viser Dig Solen i en Spand Vand, Du griber efter den og faaer kun vaade Hænder. Han sidder i en Baad og kommer frem, det er Dig der roer ham. Og naar først Reisen vel er endt, saa jager han Dig bort og leer ad Dig. — Hvorlænge har Du lært Klogskab i Klostret, Palne?

Palne.

Hvorfor hader Du Jens Sølvtoft?

Claus.

Ham som de Andre.

Palne.

Ham meer end alle Andre, sig mig det!

Claus.

Forlang det ikke; det er en lukket Grav, naar man løfter dens Ligsteen, stige mørke Skygger iveiret. Lad de Døde sove.

Palne bønligt.

Hvad har han gjort Dig, Claus?

Claus.

Godt! Du skal være Dommer. Jens Sølvtoft og Fru Gyldenstjerne red fra Jagt, forbi mit Huus derhenne; seer Du! Maanen skinner ned over den sammenfaldne Muur, bleg og blaalig, som om den svøbte et Ligklæde over det. Min lille Søn laa udenfor og legede med en Pind i Sandet. Hunden gøede ad ham, han slog den med en Steen. Saa slap Jens Sølvtoft de tre andre Hunde løse og pudsede dem paa Drengen. Da jeg kom til havde de bidt ham i Halsen. Mig bed de i min Kind. Derfor kalde Folk mig Claus Hund.

Palne.

Og saa?

Claus.

Saa lo Jens Sølvtoft og Fru Gyldenstjerne og red deres Vei.

Palne.

Og Drengen?

Claus.

Ja, ham bed Hundene ihjel. Det var den Eneste jeg havde. — Lidt efter døde ogsaa min Hustru. Nogle sagde, det var af for strengt Arbeide, Andre sagde, det var af Sorg over den lille Dreng. Saa tænkte jeg, der kommer vel en Regnskabsdag, Jens Sølvtoft! Heftig: Nu er den kommen!

Palne.

Er det længe siden?

Claus mild og sørgmodig.

Græstørven er bleven grøn over deres Hoved. men for mig leve de endnu. Naar jeg færdes herude i Skoven og hører Vinden imellem Bladene, saa er det som om hun taler til mig, — om Natten, for om Dagen tør hun ikke komme. Jeg ligger og lytter og hører til, saa gaaer det Onde over. — — Aa Palne, Palne! hvad en Kvinde kan gjøre af en Mand, det skulde Du vide. Først ammer hun os med sin Melk, saa med sit Hjerte. — Lær det min Dreng! saa glemmer Du det aldrig.

Palne.

Og hun, som var saa god, saa from, som lærte mig at læse min Aftenbøn, raadede hun Dig da til Hævn; — hvad Claus?

Claus.

Hun! — Den Nat hun døde trykkede hun min Haand og hviskede: Glem det, for min Skyld. Enhver betaler for sig. Lad det være os som give og dem som modtage! — — Men jeg glemte det ikke; først skreg jeg, saa taug jeg, men jeg glemte det ikke. — Ensomheden er sjelden god, Du! den er ligesom Ilden: en rar Tjener, men en slem Herre. Nu lysner det endelig.

Palne.

Hvad vil Du gjøre? — Du staaer alene.

Claus.

Men bag mig lyder et uhyre Skrig af et Folk, dem vil jeg hævne. De skulde være vor Hyrde, de blev vor Slagter.

Palne peger paa Huset i Baggrunden.

Jeg seer et nedbrændt Huus, og en Grushob, som Maanen skinner over.

Claus.

Det gjør jeg ogsaa, men imorgen staaer en Mand stille udenfor det og siger, her boede En, som hjalp alt det han kunde, saa er det godt, mere forlanger jeg ikke. Du skal gaa med os Palne. — Vi To, Side ved Side, hvad kunne vi ikke gjøre? hjælpe dem som skrige, følge den Stjerne som skinner, høre Lovsangens Jubel fra de Frelste. Hvad vil Du deroppe paa Gaarden? — See paa hende, holde af hende, og komme tilbage, som et Lam fra en Tornebusk: dens Uld hænger paa Grenen.

Palne.

Vinde hende.

Claus.

I et Ligklæde? Ja, i et Bryllupsslør? Nei! Du vinder hende ikke. Jeg har ogsaa været ung engang, og fløiet høit som Du, og drømt som Du, men det gaaer over. Du skal hjælpe mig. Du er klogere, Du er snildere end vi Andre, i Dig har vor Sag et Hoved. Jeg har ventet længe paa Dig, jeg vidste nok, Du vilde komme og huske paa, hvad blodig Pligt Du fik i Arv fra Fader. Deres Hundetand sidder paa min Kind, det Ar groer aldrig rigtigt sammen, deres Kniv ruster i din Faders Hjerte.

Palne.

Vi mægte Intet imod dem.

Claus.

Bag mig gik sytten hundrede Mand i Middags over Engen; med dem kan der voves en Bedrift.

Palne.

Vare I Syttenhundrede om at fange Rosenkrands? — Af den Slags Bedrifter skal der mange til et godt Navn.

Claus.

Jeg har selv tænkt paa det. Imorgen slipper jeg ham løs igjen. Han kan gaa sin Vei.

Palne.

Er det Alvor?

Claus.

Imorgen skal han banke paa Rosborg Port. Hvad bryder jeg mig vel om ham? — Op til de Andre! — Fru Gyldenstjerne lo ad mig en Aften, jeg har faaet hende til at græde siden. Estrup ligger for min Fod. Det ryger endnu i Gruset. Klokken ringer til Helligdag; jeg er pyntet.

Palne.

Ja, jeg seer det. Du gaaer med laante Sager. — Kjæden der!

Claus.

Den er ikke laant.

Palne.

Saa er den stjaalet.

Claus.

Dertil bærer jeg den for aabenlyst. Lad dem tage den, hvis de kan det.

Palne.

Det vil de ogsaa.

Claus.

Hvem?

Palne.

Jeg! derfor er jeg kommen.

Claus.

Saa det er derfor, I liste om hernede. Han seer sig om.

Palne.

Nei, der er Ingen, de Andre ere borte. Jeg maatte være ene om det.

Claus

krydser Armene over Brystet, kold og overlegen.

Troer Du, at Du kan tage den fra mig?

Palne.

Jeg veed nok, at Du er stærk, Claus! — Folk sige det om Dig, men jeg har lovet at skaffe Kjæden.

Claus.

Til Fru Gyldenstjerne?

Palne haanligt.

Hvad har jeg med Fru Gyldenstjerne at bestille?

Claus.

Saa tag den, hvis Du kan! Palne drager sit Sværd og trænger ind paa ham, Claus træder et Skridt tilside, griber ham i Armen, vrister Sværdet af hans Haand og sætter sin Fod paa det.

Claus.

Du kan ei kæmpe med Claus Hund, det seer jeg nok. Dertil har Sorg og Uret endnu ikke hærdet dine Arme.

Palne.

Jeg maa forsøge det endnu engang. Om igjen! Giv mig mit Sværd! Vi blive ved, til jeg har vundet, eller Du har faaet mig til at maale Jorden med mit Ansigt. Jeg har jo sat mit Liv paa denne Kjæde.

Claus

staaer lidt og betænker sig, tager derefter Kjæden og lægger den ned paa Jorden, idet han siger mildt og forsonligt.

Jeg skrev mit Navn igaar i Estrups Aske, det gjælder meer end Kjæden. Der! tag den Palne, den ligger for din Fod, og kom saa aldrig meer tilbage! Han gaaer op paa Broen, vender sig og standser. Maanelyset falder hen over ham. Jo, kom igjen, naar Du har slidt Dig træt for dem deroppe, naar Du har slikket dine Bødlers Hænder, og de har haanet Dig til Løn derfor. Kom saa igjen! Jeg venter paa Dig.

Han gaaer, idet Tæppet falder.

Tredie Handling.

Værelse paa Rosborg, med Vinduer og Døre paa Siderne. Paa Væggen hænger en Række gamle Portraiter. Det er tidlig Morgen, men endnu mørkt udenfor. Paa Bordet staaer et tændt Lys i en stor Messingstage. Ved Siden af Lysestagen en Viinkande og et Bæger.

I.

Ellen og Palne.

Ellen.

Nei! nu alvorlig. Herhen! vær saa god, træd kun nærmere! Jeg vil ikke høre mere om alle disse dybe Følelser. — Du har sagt, at Du elsker mig, det finder jeg saa naturligt, at Du tilbeder mig, jeg husker det godt, det er jo ikke længer siden end igaar. Hvorfor da blive ved at gjentage det Samme idag? Kan Du sige mig Det, Du?

Palne.

Ellen! hvorfor fortælle dine Øine bestandig kun Eet og det Samme? kan Du sige mig det, Du?

Ellen.

Det skal jeg forklare Dig en anden Gang. Nu til Sagen. Hvor er Kjæden?

Palne.

Jeg har den ikke.

Ellen.

Du har den ikke. — Hvad har Du da bestilt, i den lange Tid, Du blev borte?

Palne.

Ingenting.

Ellen.

Det er umuligt. Tilstaa at Du lyver!

Palne.

Hvorfor troer Du det?

Ellen.

Hvis Du ikke havde Kjæden, vilde Du ikke være kommen igjen. Dertil kjender jeg Dig for nøie.

Palne.

Ja, jeg kan høre det. Her er den da. Jeg har kun hentet den til Dig. Jeg forærer den til Dig.

Ellen.

Godt Palne! Jeg tager ogsaa imod den. Men jeg maa give den til hvem jeg vil?

Palne.

Til hvem Du vil.

Ellen.

Det bliver imellem os, hvem jeg har faaet den af. Du røber det ikke med et Ord, ikke med en Mine, hvad der end skeer. Det er det første Løfte, jeg beder Dig om.

Palne.

Saa skulde Du have forlangt lidt mere.

Ellen.

Ja, hvem veed, om Du ikke faaer svært nok ved at opfylde dette?

Palne.

Jeg har aldrig seet den Kjæde for mine Øine, jeg kjendes ikke ved den. Jeg har heller ikke nær saa stor Fortjeneste af at bringe den, som Du maaskee troer. Den blev given mig frivilligt, reentud sagt af Naade. Jeg lover Alt hvad Du forlanger. Til Gjengjæld lover Du mig —.

Ellen.

Til Gjengjæld lover jeg Dig ikke det Allermindste. Jovist!

betale en Gave! — Gaa nu din Vei! Der maa Ingen vide, at vi have talt sammen.

Palne.

Jeg drives hid og did, en Fjer for din Villie.

Ellen.

Ja, det kan jeg godt lide, saaledes er det just det skal være.

Palne gaaer men standser.

Ræk mig først din Haand til Afsked! Han kysser hendes Haand.

Ellen.

Farvel! farvel! — Et Ord endnu! — Naar Du møder Arel, saa vær lidt skaansom mod ham! — Naa, slip mig, — hør dog efter, hvad jeg siger!

Palne.

Hvor er din Haand dog hvid og blød og lille! — Havde min Sjæl blot Ord og havde mit Hjerte Røst, saa skulde Du høre din Lovsang herinde.

Ellen.

Ja, det veed jeg Altsammen, det vilde vist blive en kjøn Sang. Hør Palne! Du skal være mild og forsonlig mod dem, det er ikke saa svært, vel? er deres Dom end streng og ubillig, — De kjende Dig ikke som jeg, de vide det ikke bedre. For Alting, ingen Strid, Du vil bære over med dem for min Skyld?

Palne.

O Ellen! jeg skal finde mig i Alt, jeg skal tie, jeg skal smile til dem. Veed Du hvad jeg gjør, naar de sværme omkring mig, naar de summe og stikke, disse forgyldte Hvesper, saa seer jeg paa Dig, saa lysne dine Øine, saa drømmer jeg vaagen, saa er det som da jeg laa paa Knæ i Klostret og bad til Madonna, og hun nikkede og sagde ja til Alt. — Aa! Du er tusinde Gange bedre, større, deiligere end jeg havde forestillet mig. Lad dem spotte, hvad gjør det at jeg er for lille for dem, naar jeg blot maa være stor nok for Dig. Han gaaer ud tilhøire.

II.

Ellen. Axel Gyldenstjerne.

Ellen seer efter Palne.

Saa ærlig, og saa tillidsfuld! Han seer Lys, hvor Andre kun finde Mørke. For ham maa Alting briste eller bære.

Axel Gyldenstjerne kommer fra venstre Side.

Ellen.

Naa Fætter Axel, hvad bringer Du?

Axel.

Et skuffet Haab og tomme Hænder. Jeg søgte og fandt Intet, jeg ledte efter Manden, han var borte, og Holk og Bugge er det ikke gaaet bedre, vi bleve skilte underveis. — Er Palne kommen?

Ellen.

Hvem veed det? Jeg ventede paa Dig, paa Kjæden, ei paa Palne.

Axel.

Moder venter ogsaa. Hvor hun vil blive skuffet og bedrøvet! O Ellen! jeg veed ikke, hvad jeg vilde give, for at kunne have faaet denne Kjæde med tilbage.

Ellen.

Der har Du den.

Axel.

Hvad! — ja! det er den — min Faders Kjæde, tak, tak! men hvor har Du faaet den, hvem har bragt den, hvem er kommen tilbage med den?

Ellen.

Ja, det er min Hemmelighed, men den gjemmer jeg. Nok er det, nu hænger Kjæden om din Hals og Du har løst dit Løfte. Det er Dig, der bringer den tilbage, Du har hentet den, det forstaaer Du nok.

Axel tager Kjæden af sig.

Nei, det var ikke det, jeg lovede, og jeg har heller ingen Ret til at bære den.

Ellen.

Behold den, bær den Axel! jeg forlanger det af Dig. Vilde Du da ikke heller modtage den af mine Hænder end af den Mands dernede?

Axel.

Men hvor er det dog muligt, at Du kan have faaet den?

Ellen.

Muligt! hvorfor ikke? Naar Bønderne sende os deres Bud igjennem Vinduet, kunne de gjerne bringe os en Kjæde tilbage igjennem Døren, og gjennem Døren er den kommen, det kan Du stole paa. Spørg ikke mere derom! Hvem Du fik Kjæden af det skal jeg aldrig røbe, hvem der gav mig den, det faaer Du ei at vide.

III.

Fru Gyldenstjerne. Solvtoft. Bugge. Holk, lidt efter Palne.

Fru Gyldenstjerne.

Axel! Hun strækker ham begge Hænder imøde.

Solvtoft.

Naa! der er han jo.

Fru Gyldenstjerne.

Der er min Søn, og med sin Faders Kjæde.

Bugge.

Du har altsaa truffet Claus Hund? Jeg ogsaa. Da Maanen gik ned, slap jeg i Mosen. Han hjalp mig op.

Holk.

Mig viste han Vei hjem til Gaarden. Da jeg spurgte om Kjæden, sagde han: Det er besørget. Saa bad han mig hilse Jer fra sig, og gik sin Vei.

Bugge.

Og imens vi fare vild og drukne os i Mosen, passer Axel sin Dont og henter sin Faders Kjæde. — Det kalder jeg godt gjort. Han rækker ham Haanden.

Holk.

Det kalder jeg at handle som en Mand.

Fru Gyldenstjerne.

Han holder idetmindste hvad han lover, men det ligger til hans Slægt.

Axel Gyldenstjerne.

Nei, nei! ti dog stille, roes mig ikke mere! Jeg bringer Kjæden, fordi min Moder sætter Pris paa den, men I skal tro mig paa mit Ord, det fortjener ingen Tak, og ei den allermindste Ros. I ane ikke, hvorringe min Bedrift har været.

Holk.

Ja, det siger man altid, naar Sagen vel er bragt tilende. Men hvor blev den Anden af, han, Palne, som gjorde Kunster for os før med Sendebudet?

Palne.

Han staaer og lytter til.

Bugge.

Veed Du hvad Palne, jeg troer dog, Du havde gjort klogere i at følge med Axel, saa havde I været To om Æren, nu er Du ene om Skammen.

Palne.

Ja!

Holk.

Men han havde dog Ret, da han sagde, at der kun skulde en Mand, en Arm og et Sværd til for at hente Kjæden. Det var blot et bedre Sværd han meente, end det der sad i hans Haand.

Palne.

Ja!

Fru Gyldenstjerne.

Deraf kan Du lære, at der behøves meer end Skryderi og Pral til en Bedrift. Du stod og lo og spottede over Andre, og saa slog dit Mod ikke engang til ligeoverfor din Kammerat, den Usling, som lister om paa Rov i Mulm og Nat. Hvordan vilde det være gaaet Dig, hvis Du havde staaet overfor en Mand?

Palne.

Ja!

Ellen rækker ham Haanden og siger dæmpet.

Min egen, kjære Ven!

Palne tørrer sin Pande og siger dæmpet.

Det var den anden Gang!

Solvtoft til Axel.

Men Jørgen Rosenkrands! hvad har Du gjort for ham?

Axel.

Det samme som for Kjæden, — Intet!

Holk.

Han ligger da endnu med Strikken om sin Hals?

Solvtoft.

Han er vel dræbt.

Palne.

Nei, han er frelst.

Solvtoft.

Det er umuligt.

Palne.

Han vil komme og banke paa Rosborg Port imorgen tidlig.

Solvtoft.

Virkelig, og det Budskab bringer Du?

Palne.

For Djævelen! noget maatte jeg da bestille, mens Junkeren der tog Kjæden.

Solvtoft.

Saa har Du jo ogsaa talt med Claus Hund.

Palne.

Ja, en lille Smule, men han havde saa knap Tid, han skulde hen og vise Hr. Holk Vei og hjælpe Hr. Bugge op af Mosen. Portvægterens Horn lyder. Der har vi Budskab fra Hr. Rosenkrands.

Bugge gaaer hen og aabner Vinduet.

Det er saa mørkt derude. Man kan Intet see.

IV.

De Forrige. Hans Munk.

Solvtoft.

Hvad! Hans Munk! er det Dig!

Munk gaaer langsomt hen og sætter sig.

Ja, Gud er det mig. Hvem skulde det vel ellers være?

Bugge.

Men hvor kommer Du fra?

Munk.

Hvor jeg kommer fra! Han seer lidt paa dem og tier. Sikke nogle Veie I har her omkring jeres Gaard! Man kan ikke see det mindste af dem i Mørke. Jeg red feil hvert Øieblik. Gudskelov, min Hest var klogere end jeg, ellers havde vi begge To brækket baade Arme og Been. Der er ikke saadan en Hest til i den hele Christendom.

Solvtoft.

Saae Du Intet til Bønderne?

Munk.

Jo, det kan I nok begribe. De sværme om med deres sorte og røde Faner og med Halmblus paa deres Stænger. Nogle af dem vare temmelig nær ved mig, saa trak jeg Sabelen og slog fra mig, det Bedste jeg kunde.

Holk.

Ramte Du Nogen?

Munk.

Hvor veed jeg det? Det var jo bælmørk! Har jeg slaaet Nogle ihjel, ligge de vel og dø derude. Saa tænkte jeg, nu er det bedst, vi vende om igjen til Rosborg og hjælpe dem, de ere vist bange for at være alene. Aa, lang mig et Bæger Vin! Holk skjænker, Munk drikker. I blev vel glade over at see mig igjen?

Holk.

Det kan Du tro. Især hvis Du havde været Jørgen Rosenkrands.

Munk.

Naa, ja! Han kom imod mig ovenfor Skoven, og fortalte, at nu var han sluppen levende fra dem. Saa red han hjem.

Solvtoft til Bugge.

Kan I forstaa, hvorfor han ikke fulgte med herop?

Munk.

Det kan jeg godt forstaa. Han var vel træt og vilde hjem og iseng. Lad os saa raadslaa lidt om, hvordan vi skal bære os ad. For Noget maa der da gjøres.

Solvtoft.

Enhver Raadslagning er nu tilende. Vor Sag staaer bedre end nogensinde før. Jastes sildigt kom der Bud fra Viffert Dam. Han skikker mig en Hob Spyddragere herop.

Munk.

Naa! dem skikker han til din Hjælp. Hvad skikker han da os Andre?

Solvtoft.

Om Lidt har vi Gaarden fuld af Krigsfolk. — Rantzau har ogsaa ladet høre fra sig. Vor Nød er nu tilende.

Munk.

Hvad bestiller Rantzau selv? Sikken Tid han ligger og smøler dernede!

Solvtoft.

Han drager med alle sine Mænd nordpaa. Det gaaer mod

Bondehæren, Du! mens vi staa og tale her, slaaes han maaskee med dem. Jeg venter mine Spydfolk hvert Øieblik, saa drage vi ud, vi rense Egnen og fri os fra Claus Hund.

Munk.

Ja, men vi maa først have Noget at spise, for jeg er sulten.

Man hører et Horn.

Solvtoft.

Hører Du, nu giver Kuren Tegnet! Han kan see dem.

Fru Gyldenstjerne.

Ud til dem, imod den Bondeflok! Rosenkrandses Strikker raabe om Straf. Estrups Ruiner skrige om Hævn. Slaa dem, ingen Skaansel! Først Sværdet, saa Øxen!

Munk.

Det kan jeg lide. Claus Hund skal dingle i det høieste Træ i Skoven, om jeg saa skal hænge ham op i mine egne Bureseler. Ingen Pardon, de ere mange flere end vi, men hvad gjør det. Mens I drage bort, bliver jeg herhjemme og vogter paa Rosborg og Fru Gyldenstjerne og den kleine Ellen. I kan tro, jeg skal holde god Vagt. *Kuren blæser to Toner. En Stridsmand kommer.*

Stridsmanden.

En Skare Spydfolk holder foran Broen.

Solvtoft.

Saa ud og tage imod dem! Jeg kommer strax. *Han lægger sin Haand paa Palnes Skulder.* Et Ord, Du!

Alle gaa, undtagen Solvtoft og Palne.

V.

Solvtoft. Palne.

Solvtoft.

Det er altsaa Dig, der har frelst os Jørgen Rosenkrands?

Palne.

Nei, det er Claus Hund. Han lovede det endnu før jeg bad derom. Jeg seer, han holder Ord.

Solvtoft.

Det er ogsaa Dig, som har hentet Kjæden.

Palne.

Jeg! — min Herre Farbroder! hvor falder det Jer ind?

Solvtoft.

Ti stille, nægt det ikke! Jeg kom for nær til Døren før. Jeg hørte lidt af det Du og Ellen talte om. Jeg taug, for det Du taug, for det hun er vant til at faae sin Villie. Jeg holder af Dig Palne. Du er ilsom og kort for Hovedet, det kan rettes. Du bærer din Pande iveiret og blinker ikke naar det kniber. Det har Du efter den Slægt, Du stammer fra. Nu vil vi To tales ved, denne Stund skal bestemme din Fremtid. For det Første bliver Du nu i mit Huus, det er afgjort.

Palne.

For det Andet reiser jeg imorgen tidlig.

Solvtoft.

Hvorhen? — Vil Du drage med de sorte Faner? ligge i Skov og paa Sti og plyndre? reise om med Faklen paa Mordbrand?

Palne.

Nei, der maa være en Sag, som er bedre.

Solvtoft.

Derfor skal Du holde med os, vi kæmpe for Lov og Ret.

Palne.

Nei, for Magt og Herredømme, I ville give alle Andre Tøilen i Munden, mens I selv have den i Haanden. — Der maa være en Sag, som er bedre, en Sag, der samler alle dem som tale den samme Røst, som giver lige Ret til Rig og Ringe, som jager de Fremmede bort, til Øst og til Vest og ud i den dybe Sø, som lærer os at holde af den Moder, der har ammet os Alle, den stakkels Moder! hvis Bryst vi søndertrampe i vor Strid. Den Sag vil jeg kæmpe for.

Solvtoft.

Det er jo vor Sag.

Palne.

Hvorfor jog I da den gamle Konge bort, saa han nu vandrer om i fremmed Land, en Tigger, fra Dør til Dør, der ikke har det, han kan hælde sit Hoved til?

Solvtoft.

Han rev ned fra Toppen, hvad han byggede op paa Grunden. Det saae Du ikke, Du stod saa langt tilbage. Hvad er bedst Palne, at trække sit Veir under Pjalter og Nød, eller gaa i Fodspor af din Slægt? rode i Støvet som en Orm, eller flyve tilveirs som en Ørn? See Dig om! — deroppe hænge de, mægtige og store, dem Du høre til, dem Du skal ligne.

Palne.

Ja! jeg seer megen Klogt og megen Manddom — paa Væggen. Jeg seer en Skrift, der ligner eders Adelsbrev: store forgyldte Bogstaver, hvor det begynder, en lille, sort Prik, hvor det ender. Jeg seer Meget af Guld og Fløiel, Farbroder! men kun saa lidt af Hjerte.

Solvtoft.

Kom til mit Bryst, saa skal Du føle, hvor det banker! Du skal blive her og være mig i Søns Sted. Mit Navn skal ikke dø med mig. Du skal leve i Fryd og Herlighed heroppe. Saa har jeg vendt det Onde til det Gode. Naar Krigen er endt, gifter jeg Arel med Ellen, de bleve trolovede igaar, saa har jeg bestikket mit Huus, saa kan jeg dø i Fred med Gud og Mennesker.

Palne.

I gifter Arel med Ellen?

Solvtoft.

Ikke sandt! De passe for hinanden. Han er en ædel Natur, har et høvisk Væsen, milde og blide Sæder, som hun. De

har holdt af hinanden fra de vare smaa. De skal bo her paa Gaarden.

Palne.

I gifter Axel med Ellen?

Solvtoft.

Men derfor skal Du ikke blive glemt; jeg har tre store Gaarde foruden Rosborg. Du skal gaa i Arv med mit Søsterbarn, i Alt hvad jeg eier. Hvad siger Du saa, Palne? Kan Du nu forstaa, hvad jeg vil Dig?

Palne.

Lad eders Søsterson beholde det Hele. Jeg reiser naar det bliver Dag. *Han iler ud.*

Solvtoft.

Jeg bliver aldrig klog paa den Knægt!

VI.

Fru Gyldenstjerne skikker Hovedet ind ad Døren fra modsat Side, idet **Palne** gaaer. **Axel Gyldenstjerne.**

Fru Gyldenstjerne.

Ja, kom kun ind! de ere borte. Nu har jeg da endelig faaet Vished. — Du er skuffet, bedraget, for dit Haab, for din hele Fremtid.

Axel.

Men tal dog tydeligt! Jeg forstaaer Dig ikke.

Fru Gyldenstjerne.

Mens Du sidder derinde og gjør Leier, staaer Jens Solvtoft her og underhandler med Trælkvindens Søn, beder ham om at sidde paa Stol med Dig, lover ham dit Gods, din Arv, for at faae ham til at blive.

Axel.

Ikke Andet. Lad Jens Solvtoft om, hvad han lover. Han er Mand for at kunne holde det.

Fru Gyldenstjerne.

Du er endnu en Dreng i Begreb, min Søn! endskjøndt Du blev en Mand af Aar. — Ikke Andet, end at Du bliver den Sidste, der hvor Du skulde være den Første; ikke Andet, end at de plyndre Dig for din Lykke; ikke Andet, end at den Plan, jeg kæmpede for mit hele Liv, den som jeg rugede over med hver lønlig Tanke, den smuldrer nu som Sand i mine Hænder.

Axel.

Det Gods, Morbroder giver bort, er jo hans eget.

Fru Gyldenstjerne.

Men han har hvide Haar, og naar han døer, hvis var det saa? det Gods! ja var det dermed sagt: Idag tog Palne Hælvten af din Arv, hvad nu, hvis han imorgen tog din Brud?

Axel.

Min Brud! hvad mener Du?

Fru Gyldenstjerne.

Jeg mener, Du gaaer om med lukte Øine, Du hører og begriber Intet, Du seer og fatter ikke hvad Du seer. Hvem var det, der drog Drengen op fra Skarnet? hvem logrede for Jens, til han blev sat i Kloster? Ellen, bestandig Ellen! For hvis Skyld er han kommen her til Gaarden? hvem tænker, seer og handler han vel for heroppe?

Axel Gyldenstjerne.

Og hun — og hun?

Fru Gyldenstjerne.

Du bliver bleg, kom, drik et Bæger, før vi tale videre! *Hun skjænker, Axel drikker.* Før var Du ogsaa bleg, da Du kom hjem. — Hvi slog Du dine Øine ned til Jorden? Du kom jo fra en god og hæderlig Bedrift, og Seiren bæres ei med sænket Pande. — Hvem fik Du Kjæden af, min Søn? — — Du tier, de skuffe

Dig, Du mærker Intet, der kastes Terning om din Lykke, Du morer Dig imedens. Hvor var Du forgangen, da de brændte din Faders Gaard? Du spilled Kort med Viffert Dam; hvor var Du for, imens de kjøbslog om din Arv? Du sad og spiste Ølle-brød og salte Sild.

Axel Gyldenstjerne.

Hvad skal jeg gjøre? Veed Du noget Raad?

Fru Gyldenstjerne.

Vil Du saa følge det? Der drik et Bæger paa dit Løfte. *Hun skjænker, han drikker.* Kom saa lidt længere bort fra Døren! Det nytter ei, at staa med Hænderne i Lommen, imens de plyndre Dig. Hvad duer Du til, hvis Du ikke kan frede om Dig selv? At sidde godt tilhest, at knalde med en Pidsk og støie ved en Kande Viin, er det Bedrifter? er det din Faders Arv til Dig? — Opsøg ham, jag ham bort, den Tyv, der plyndrer paa din Grund! Claus Hund stjal dog kun din Faders Kjæde, den Anden stjæler din Brud, din hele Fremtids Lykke. Ak Dreng! hvor har jeg ikke virket for den Lod, han nu vil rane, og grublet over den, fra Du laa ved Brystet, og kjøbt den for Dig, maaskee langt dyrere, end den var værd. *Dæmpet:* Hvorfor troer Du, Mads Sølvtoft blev dræbt?

Axel Gyldenstjerne.

Fordi han tog den Bondekvinde tilægte.

Fru Gyldenstjerne.

Hvad angik det vel Den, som dræbte ham? Han havde kunnet leve den Dag idag, hvis han ikke havde været en Bom imellem Dig og Ellens Arv.

Axel Gyldenstjerne.

O Moder! Du forfærder mig.

Fru Gyldenstjerne.

Ja, vist! et Barn som Du, troer, at hele Jorden blot er

fuld af Lam og Paaskelillier. Drik Arel! et Bæger Viin med mig, at det Blod paa Ribe Marked, skal ikke være flydt for Intet. De drikke. og drik igjen, et Bæger for Ellen! din Brud og ikke hans.

Arel Gyldenstjerne.

Nei! for Djævlen! om hende vil jeg kæmpe mod ham og hele Verden.

Fru Gyldenstjerne.

Godt! endelig! Veed Du hvordan det gik, da jeg var ung, og Arel Hvide og din Fader paa engang beiled om min Haand? To er Een formange, sagde jeg. Det smilte Gyldenstjerne til og gik; men næste Morgen kom den Modige igjen. Han lagde Arel Hvides Sabel for min Fod. To var formange, sagde han. Den Ene har gjort Plads nu for den Anden. — Forstaaer Du! Arel Hvide maatte dø. Han var en Helt, en mandig Ridder. Din Medbeiler er en Bonde, Trællens Æt.

Arel Gyldenstjerne.

Jeg har jo ikke valgt ham. — Det troer jeg blot, der boer endnu lidt af min Faders Aand i mig.

Fru Gyldenstjerne.

Hvis det er sandt, saa maa Du ikke tøve. O! hvis jeg var en Mand! jeg skulde søge ham, den usle Frilles Søn! og pidske ham tilbage til den Mødding hvor han fødtes, jeg skulde sønder-træde ham med min Hæl. Herinde banker det, som om det skulde sprænges. Der slaaer et Hjerte i mit Bryst, og lad mig hviske det: det slaaer der og i hans. Hvad slaaer der vel i dit? O! var jeg blot en Mand! og han kom paa min Grund, og stjal min Skat, han skulde heller ønske Lynet over sit Hoved, end mig foran sit Ansigt.

Arel Gyldenstjerne.

Hvad Andre kan, det kan jeg ogsaa. Det skal Du faae at see.

Fru Gyldenstjerne.

Saa brug dit Sværd! dræb ham! det har engang før fældet

en bedre Mand end ham. Men tøv blot ikke, saa betænker Du Dig. Spørg ei om Tid og Sted! Der skal ser Fod Jord til at gjemme den Nars hovmodige Krop, Du behøver kun en Fodsbred til at fælde den. Der kommer han. Husk paa din Fader: To er Een formange! Hun gaaer. Palne kommer fra modsat Side.

VII.

Palne. Axel Gyldenstjerne.

Fru Gyldenstjerne kommer af og til tilsyne i Døren.

Axel Gyldenstjerne.

Hvem søger Du?

Palne seer sig om og vil drage sig tilbage.

Ikke Eder.

Axel Gyldenstjerne.

Det er intet Svar paa mit Spørgsmaal. Hvad vil Du her hos os? Seer Du ikke, at Du er tilovers? vil Du da tøve, til vi jage Dig bort?

Palne heftig.

Hvem vil jage mig bort?

Axel Gyldenstjerne.

Det vil jeg. Her er ei længer Plads for Dig, en lysskyg Mand, en Praler og en Skryder!

Palne.

Der er endnu et Navn, glem ikke det: Jeg er din Gjæst.

Axel Gyldenstjerne.

Man aabner Døren for en Gjæst, men lukker den for Tyven. Vor Gjæst er kommen her i Huset for at stjæle.

Palne.

Du søger Strid, Hr. Axel Gyldenstjerne, lad det være! Mit Sind er mørkt og haardt i denne Morgen. Kald ei det Onde frem! — Hvad vil Du mig? Hvad skal din Haan betyde? Du har et prægtigt Navn, har Magt, et mildt og ædelt Væsen, det

sidste har jeg idetmindste hørt fortælle. Du har en yndig Brud, kort sagt, Du har jo Alt. See derimod paa mig. Hvad er vel jeg? en ringe Mand som gaaer i laante Klæder, langt fattigere idag end nogensinde før, thi det jeg byggede op i mange Aar, har eet Døgn trampet ned for mig i Støvet. Hvad er det da, som Du misunder mig? hvad skal vi To vel kunne strides om? Jeg har den tomme Luft, jeg har mit Liv tilbage. Vil Du nu ogsaa tage det fra mig. Hvornaar faaer I dog Haanden fuld, I Herremænd!

Axel Gyldenstjerne.

Ja vist! Jeg kjender dette Spil med Ord, den falske Ydmyghed, der kryber sammen som Katten, blot for at gjøre længere Spring paa Byttet. Drag bort herfra idag, endnu i denne Time, hvis ikke jager jeg Dig bort, med min Haand, med mit Sværd. Nu skal det have Ende.

Palne.

seer Fru Gyldenstjerne komme frem og forsvinde igjen i Døren; siger dæmpet:

Ah! hun lurer. De ere da Allesammen om mig. høit Jeg gaaer naar jeg vil, men ikke før, og jeg skal give jer et godt Raad, I Herrer Adelsmænd! Spar paa jeres Sværd, lad være at angribe i denne Tid! I kan faae nok at gjøre med at forsvare Jer.

Axel Gyldenstjerne.

Mit Sværd vil holde ud, saalænge det behøves, det er prøvet før idag.

Palne.

Maaskee inat?

Axel Gyldenstjerne.

Sidst det blev brugt, fandt det Veien til en Mands Hjerte.

Palne.

Er Du ogsaa vis paa, at det var en Mand?

Axel Gyldenstjerne drager sit Sværd.

Nogle sige nei, men Du skal selv være Dommer. Det var din Fader!

Fru Gyldenstjerne afsides.

Nu gaaer det som det skal. Jeg har hørt nok. Hun forsvinder.

Palne i heftig Kamp med sig selv.

Min Fader!

Axel Gyldenstjerne.

Din Fader siger jeg endnu engang! Forstaaer Du mig ikke? mangler Du Ære som Du mangler Ære?

Palne.

Det var altsaa i hans egen Slægt, jeg skulde finde det Navn, jeg gik og søgte saalænge. Min Fader! — og det praler han af. Hvormange Hunde vare i om at fælde den Løve? — Min Fader! — Han tier lidt. I Klostret lærte Munken mig Legenden, om Ridderen, som drog i Kamp mod Dragen. Der boer den allerværste Drage i mit Bryst, men jeg har lovet hende det, den skal betvinges. Han river sit Sværd fra Siden og kaster det ud af Vinduet. Derude ligger nu mit Sværd begravet, og jeg staaer værgeløs for Dig, Hr. Axel Gyldenstjerne! Bliv nu kun ved, og lyt saa nøie efter, I Adelsmænd deroppe paa Væggen! Det lader til, at Vanære høre hjemme i eders Slægt. Sønnen roser sig af sin Faders Brøde, han vil vadske den bort med en anden. Saa synes jeg dog bedre om Graven, end om Skjændselen, bedre om den hvide Kind, end en brændemærket Pande. Kæmpe kan vi ikke mere.

Axel Gyldenstjerne.

Nei det er sandt! men denne Udflugt, aa den ligner Dig, — hvor ikke store Ord slaaer til, der er Du feig. Gaa saa din Vei, forpest ei meer den Luft vi aande i.

Palne.

Ja, jeg vil bort. Nu har jeg tjent Jer længe nok til Skammel. Din Moder er jo frelst, og Jørgen Rosenkrands er løst fra Strikken, og Kjæden hænger om din Hals. Jeg har gjort mine Kunster, og I jage mig hjem igjen, det er som det skal være, — som Claus Hund spaaede. Jeg vil flytte min Ligkiste ud af jeres

Bryllupshuus; men da jeg kom, bød jeg Goddag, før jeg gaaer, vil jeg sige Farvel. Det maa jeg vel nok?

Axel Gyldenstjerne.

Herud! hvis ikke slaaer jeg Dig paa Øret.

Palne.

Ti stille! — Jeg beder Dig saa bønligt, ikke mere! Nu er Bægeret fuldt.

Axel Gyldenstjerne.

Afsted, Du Frillens Søn!

Palne.

Nu løb det over! Han farer ind paa Axel. Axel hugger efter ham, men Palne har med venstre Haand draget sin Kappe frem over Armen, hvormed han afbøder Slaget, idet han hæver Armen over sit Hoved. I det Samme river han med høire Haand Dolken ud af Axels Skede og støder den i hans Bryst. Axel falder. Under Kampen falder Lysestagen ned fra Bordet, Lyset slukkes. Palne sætter sin Fod paa Axels Bryst, hæver sit Hoved, stolt og mandigt, og seer sig om. Du haanede min Moder! — — — Min Faders Blod er vadsket af dit Sværd, — men jeg! — o Gud! hvad har jeg gjort? Nu gik min sidste Stjerne ned. — Jeg er fortabt! Han styrter ud. Et svagt Daglys skinner ind ad Vinduet paa Liget, som ligger med Ansigtet mod Gulvet.

VIII.

Fru Gyldenstjerne, standser i Døren.

Her er saa mørkt og stille. — Luften er tung, den gjemmer et Skrig og et Suk; det er Døden, som ruger herinde. Hun gaaer frem paa Scenen. Nu er det skeet! der ligger han, den Gøgeunge i en fremmed Rede! Hvad nytter det at krybe op i den, naar man ikke forstaaer at holde sig fast, Du! Hun bøier sig ned og rører ved Liget. Min Haand er klam og rød, det er af Blod. — Nu, det gaaer af igjen. Ja vist! din Arv er noget dyr, min Broder Jens! men det maa Den om, som betaler den. Hvad hjalp vel det, at Mads laa i sin Grav, saalænge Sønnen gik og galede over den? Saa

greb jeg ind i Skjæbnens Hjul, jeg styrede det, og trevlede op, alt hvad de Andre vævede. Hun sparker til Liget. Lig der, Du Hundeføn! sov Rusen ud! Hvad vilde Du imellem Blok og Øxe? — Naar man vil spille, maa man kunne tabe! Raaber ud. Bring Lys!

IX.

Fru Gyldenstjerne. En Stridsmand

sætter et tændt Lys paa Bordet.

Stridsmanden.

Gudfader fri os! en dræbt Mand!

Fru Gyldenstjerne ved Døren.

Ja, hvad saa mere? — Har Du aldrig seet en død Mand før? — Skaf Liget bort, bring det ned i Gaarden, i Skuret et Sted! det ligger der og bløder Gulvet over.

Stridsmanden

vender Ligets Hoved om mod Lyset.

Hr. Axel Gyldenstjerne!

Fru Gyldenstjerne

standser, iler hen til Liget, hvis Overkrop Stridsmanden har hævet iveiret og støtter med sine Knæ, siddende paa Hug.

Min Søn! min Søn! — han har saaret Dig. Vi kun, det skal han faae betalt. — men det er ikke farligt, vel? Slaa dine Øine op. Hun knæler ned og tager Axels Haand. Nei han er ikke død, det er umuligt. Det læges nok igjen, det har man seet saa ofte. — Hvor gjør det ondt Axel? hører Du! svar mig dog! det er mig, din Moder! — Det er min Søn! det er Alt hvad jeg har tilbage! Jeg vilde lede dit Skridt, og bankede paa hos Døden, jeg vilde bringe Dig Lykke, og tog Maal til din Grav. Til Stridsmanden. Hvad staaer Du og seer paa? hvorfor græder Du ikke? fyld Luften med dine Klager! Skaf Hjælp! Hjælp! —

Hun kaster sig ned over Liget.

X.

Fru Gyldenstjerne. Solvtoft. Bugge. Holk. Flere Stridsmænd i Baggrunden.

Solvtoft.

Hvad er der paafærde? Hvad er her skeet? Guds hellige Moder! Arel, min kjære Søn! er han saaret, er han død? Arel!

Fru Gyldenstjerne har reist sig.

Du maa raabe høiere, Jens! hvis han skal høre det.

Solvtoft.

Naar skete den Ulykke? Hvem er hans Drabsmand?

Stridsmanden.

Da jeg kom ind, var Salen mørk og Junkeren laa i sit Blod.

Fru Gyldenstjerne strækker Armene iveiret.

Min Søn! min eneste Søn! giv mig min Søn igjen og behold saa hele Resten!

Solvtoft til Holk.

Hjælp min stakkels Søster bort!

Fru Gyldenstjerne.

Nei! I vil ikke skille mig fra min Søn! jeg maa nok blive her, maaskee der er Liv endnu. Hvorfor ikke?

Solvtoft.

Lad Bugge komme til. Han er en kyndig Mand i Saarkunst. Siig os, hvad Du mener. Kom Ingeborg!

Fru Gyldenstjerne.

Nei! jeg vil vide Alt. Jeg skal nok være rolig. Jeg er stærkere end Du troer, jeg græder jo ikke engang. Naar han vaagner igjen, skal mine Øine være de første, han møder, det er han vant til. Arel! see paa mig, han vaagner nok, troer Du ikke? dø, saa ung, saa kjøn, det var altfor rædsomt; hvis det skete, vilde jeg ikke kunne leve, det veed han, han har aldrig gjort mig nogen Sorg, han var altid saa blid, saa kjærlig. Han er ikke

død, hans Haand er varm endnu. Bugge! der er lidt Liv tilbage. Ikkesandt?

Bugge.

Det er forbi! Til Solvtoft. Lige i Hjertet!

Holk.

Kom! lad mig føre Jer herfra, Fru Gyldenstjerne!

Fru Gyldenstjerne.

Først min Mand, saa min Gaard, saa ham! — Hvad saa mere? Hun strækker de knyttede Hænder truende iveiret. Styre Hjulet, — spille, — tabe! Hun gaaer med Holk.

XI.

Solvtoft. Bugge. Stridsmænd i Baggrunden.

Solvtoft til nogle af Krigsmændene.

Bring Liget op i Kirken! Otte Krigsmænd træde frem. Fire af dem træde om paa den ene Side af Liget og stikke deres Sværd ind under det. Fire Andre tage paa den modsatte Side i Spidsen af Sværdene og bære Liget bort.

En Stridsmand til Solvtoft.

Her ligger en Dolk, og den er blodig. Giver Solvtoft Dolken.

Solvtoft.

Den tilhører Arel. Hans Vaabenskjold paa Heftet, hans Blod paa Klingen, det er sælsomt! Han vinker ad to andre Krigsmænd. Lad Fogden forøge Vagten ved Porten og paa Volden og holde Die med, at Ingen forlader Gaarden! Forstaa I mig? der kommer Ingen ud, hvem det saa er. Kundgjør dernæst, at hver en Mand, som ei har Vagt, strax møder oppe i Kirken til Ligskue. — Gaa! Krigsmændene gaa. Holk kommer tilbage.

XII.

Solvtoft. Bugge. Holk.

Bugge.

Det er en grusom Sorg at friste.

Solvtoft.

Ja. Hvordan har hun det, min stakkels Søster?

Holk.

Hun taler i Vildelse. — Hvad skal de sige, disse mørke Ord, hun hvisker for sig selv? Hvem har spillet, hvem har styret Hjulet?

Solvtoft.

Hvem der har spillet, veed jeg ikke, men det er vist, at hun har tabt. Forgangen Aften, da vi stod paa Banken og saae den kjønne Gaard i Ild og Aske, lo hun og sagde: Lad Estrup brænde, hvad gjør det? Jeg har min Søn endnu. Om ham alene dreiede Alting sig for hende.

Bugge.

Hvem kan hans Drabsmand være? Han havde ingen Fjender. Hvem lister om i Mulm og Nat og dræber? Hvem myrder med en Kniv, naar han har Sværdet? Jeg frygter for, Claus Hund har sendt os denne Hilsen.

Solvtoft.

Vist ikke! Hvorfor skulde Claus inat lade ham gaa uantastet nede ved Broen og saa dræbe ham her? — Nei Bugge! Den Dolk blev styret af en anden Haand. Siden iaftes gaaer der Noget for sig her omkring mig, som jeg ikke ret seer Lys i. — Hvor kommer den Tanke fra, jeg veed det ikke, men jeg er bange for, min Søster har slebet Kniven til sit eget Bryst. Maaskee jeg tager feil. Det vil vise sig. Hvem det saa er, — han har været hurtig til Broden, jeg skal skynde mig med Straffen. Kom! Lad os gaa til Kirken! De gaa.

XIII.

Decorationsforandring til en Kirke, oplyst af Fakler, stulne ind i Jernringe paa Siderne af Muren. Ovenover hænge hist og her gamle Sørgefaner med beskrevne Blikskjolde underneden. Paa nogle af disse Skjolde hænger krydsvis et Sværd og en Stridsøxe, under andre en pigget Stridskolbe og et Sværd, eller Brystpladen af en Rustning. Hele Baggrunden af Kirken er optagen af en Række Spydfolk, klædte i glatte Stormhuer, mørkt Brystharnisk og Laarskinner, over en mørk Kjole. De stette deres Spyd til Jorden og ere opstillede i en Halvkreds, som naaer over hele Theatrets Brede. Foran Kredsen

staaer en Baare, paa denne ligger Arel Gyldenstjernes Lig, indsvøbt og bedækket med et Lagen. Paa hver Side af Baaren staa to harnisklædte Stridsmænd, med et Voxlys i Haanden. Ved Ligets Hoved og Fod en Chordreng, klædt i Hvidt og Sort, med et tændt Rogelsekar, som han svinger. Martinus staaer ved Ligets Hoved, i Messehjorte og sort Messehagel, aaben i Siderne. Naar Solvtoft er kommen ind, tager M. fra et Rum i Sidevæggen et høit Crucifix og stiller sig igjen med dette ved Ligets Hoved. Under Decorationsforandringen begynder følgende Dødsmesse, som Alle synge.

Requiem aeternam dona eis Domine!
Et Lux perpetua luceat eis!
Te decet hymnus, Deus in Sion,
Et tibi reddetur votum in Jerusalem!

Exaudi orationem nostram!
Ad te omnis caro veniet.
Dona eis Domine! requiem aeternam!
Et lux perpetua luceat eis!
Kyrie eleison!
Christe eleison!

Under Messen høres en Klokke ringe med afmaalte Slag, udenfor i Taarnet. Imidlertid kommer **Solvtoft, Bugge, Holk, Munk** i Kofte og uden Rustning, **Fru Gyldenstjerne,** flere **Adelsmænd** ind og stille sig paa begge Sider af Baaren, langs med Væggen. Solvtoft og Fru Gyldenstjerne træde nogle Skridt frem foran de Andre, nærmere Baaren.

Solvtoft.

Hvorfor vi samles her, det er bekjendt. I Nattens Mulm er skeet et rædsomt Drab, af hvem? det veed jeg ikke, jeg mistænker Ingen; men lad Enhver nu træde hen til Liget, og lægge Haanden paa dets Bryst, og sværge paa, han er uskyldig. Det er en gammel Skik, vi følge. De sige, Saaret aabner sig paany og Blodet kvælner ud og flyder atter, saasnart en Drabsmand rører ved sit Offer. Jeg selv staaer frem som første Mand, Han tager sin Baret af. og kalder Gud til Vidne for mig, at jeg har ingen Lod og ingen Skyld i Arel Gyldenstjernes Drab. Han slaaer Lagenet tilbage fra Ligets Hoved og lægger sin Haand paa dets Bryst.

Bugge træder frem, blotter sit Hoved.

Jeg ikke heller. Det kan Solvtoft vidne, thi han og Christen Holk og jeg, vi sad og talte sammen, imens den svære Udaad blev bedreven.

Munk.

træder frem med blottet Hoved, langsomt og høtideligt.

Jeg veed mig ogsaa fri, det sværger jeg paa, for jeg laa og sov i min Seng, og han som hjalp mig af min Rustning sad ved Siden af mig.

Palne

er kommen frem fra Siden, medens Bugge taler. Han er ligbleg og Haaret hænger ham ned i Panden. Naar Munk har talt, gaaer han langsomt frem til Baaren.

Det nytter ei de Andre træde frem, for jeg har dræbt ham.

Solvtoft.

Du!

Palne.

Ja.

Fru Gyldenstjerne.

Jeg vidste det. Forbandet være Du i Helvede, for denne Daad!

Solvtoft lægger sin Haand paa hendes Skulder.

Min Søster! Smerten overvælder Dig. Lad mig tale! Hvad drev Dig Ulykkens Barn! til saa blodig en Daad? Hvormed har Arel Gyldenstjerne krænket Dig?

Fru Gyldenstjerne.

Du søger Grunden i hans Ære. Gaa længere ned, min Broder, søg den i hans Lommer. Kun plyndre vilde han, for at gjøre dette, maatte han først myrde.

Solvtoft.

Jeg forstaaer Dig ikke.

Fru Gyldenstjerne.

Forstaaer Du ikke, at en Tyv vælger Mørket og en Stimand Kniven? See ham, med filtret Haar og sænket Pande! hvad har han vel tilfælles med Ære? Ham vilde Du tage i dit Huus, ham vilde Du tælle blandt din Slægt. Dom nu! det var en

stakkels Moder, han stjal fra, lad det være en Adelsmand, som straffer. Dom ham! dræb ham! findes der Ingen, som vil plette sig med denne Riddings Blod, saa luk Porten op og jag ham ud med dine Hunde.

Solvtoft.

Hvorfor slog Du min Søsterson ihjel? Tal, Palne Veland!

Palne

strøger Haaret fra Panden og træder nærmere til Baaren.

Det være svoret til Gud og Jesu Christ! I skal faae det at vide. Han truede mig, jeg ydmygt bad om Naade. Han kaldte mig en Tyv, jeg smed min Sabel ud af Vinduet. Han viste mig det Sværd, som bar min Faders Blod. Begriber I da ei, hvordan jeg pintes? Han lo, jeg græd, jeg tiggede ham om Fred. Han kaldte mig for Frillens Søn, han haanede min Moder, — saa kom Ulykken, som jeg dybt beklager, saa slog jeg ham ihjel, nu er det sagt. Nu kan I gjøre ved mig, hvad I vil!

Fru Gyldenstjerne.

Hvert Ord han siger er en Løgn.

Palne.

Der var kun et Vidne til det Hele. — Det var hende!

Han peger paa Fru Gyldenstjerne.

Fru Gyldenstjerne.

Luk Porten op og jag ham bort!

Solvtoft.

Paa Knæ, Du Bondekvindens Søn! og hør din Dom! — Du maatte handle som Du gjorde.

Fru Gyldenstjerne.

Forband ham! forband ham!

Solvtoft læger sin Haand paa ham.

Jeg lyser Fred over Dig!

Tæppet falder.

Fjerde Handling.

En Sal paa Rosborg, med en Dør paa hver Side. Paa venstre Side for Tilskuerne hænger, imellem flere mindre Portræter, et stort Portræt af Solvtofts Stammefader, som fremstiller en gammel Mand i Ridderdragt. Paa høire Side staaer et med Skueretter, Vinkander og Bægre dækket Bord, som gaaer fra Baggrunden ud mod Tilskuerne. Lave Stole uden Ryg, paa begge Sider af Bordet. Midt i Baggrunden en stor og bred Aabning, dækket med et Tæppe, som lader sig drage tilbage til begge Sider. Ovenfor denne Aabning løber et Galleri, langsmed Bagvæggen, over hele Theatret.

I.

Ellen. Palne.

Palne bønligt.

Siig ikke mere! Bebreid mig Intet! Det kunde dog umuligt blive ved saaledes. Var ikke deres Latter vendt imod mig allevegne? var ikke Spot og Haan den Hilsen, hvormed Enhver kom mig imøde?

Ellen bevæget.

Og for at hævne Dig paa dem, dræbte Du ham. — Det er forfærdeligt!

Palne.

Er det for den Døde, Du græder?

Ellen.

Nei, for den Levende. Men jeg græder ikke, skjøndt det dog er mig, der blev skuffet meest. De Andre tvivlede, jeg troede. Det var ikke dem, men mig, der tog feil. Jeg trængte til dit Ord, ikke til din Kniv.

Palne.

Hvad en Anden kan, det kan jeg ogsaa, men der er Noget, som gaaer over mine Kræfter.

Ellen.

Og hvad kan Du vel gjøre? Hvor ere de Bedrifter, Du roser Dig af? At Du frelste os forleden, nu ja! det viste Klogt og ikke mere, at Du tog Kjæden fra Claus, dertil behøvedes Mod, det er sandt, men hvem har ikke Mod, naar hans Ære kræver det? Først det, at Du sænkede dit Blik under de Andres Spot, at Du fandt Dig i at være Tjener, hvor et Ord kunde gjøre Dig til Herre, det var en Bedrift. Da stod Du mig nærmere end nogensinde før, da stolede jeg paa, at Du kunde og vilde Alt hvad Du havde lovet, Da troede jeg saa fast paa, at der under Bondens Kofte slog en Adelsmands Hjerte.

Palne.

Og naar jeg havde udrettet Alt, taalt Alt, opfyldt Alt, hvad saa? — — Igaar trolovede jeg min Datter med Axel, sagde Hr. Sølvtoft.

Ellen.

Det sagde Sølvtoft!

Palne.

Naar Krigen er endt, saa gjør jeg deres Bryllup, sagde Sølvtoft.

Ellen.

Har Axel sagt det Samme?

Palne.

Nei!

Ellen.

Har jeg?

Palne.

Nei!

Ellen.

Hvem troede Du da bedst, Sølvtoft eller mig?

Palne.

Min Frygt.

Ellen.

Og derfor maatte Axel dø. Veed Du hvad, Du! Det er ikke sandt, hvad Du siger: Det var ikke fordi han viste Dig din Faders Blod paa sin Sabel, — det har havt mange Aar til at tørres, — ikke fordi han haanede din Moder, — hun var en brav Kone, den Steen de kastede efter hende, sprang tilbage mod dem selv, — nei! det var fordi Du ikke havde Tillid til mig, Du begreb ikke, at love maatte være det Samme som at holde; det var atter kun Dig selv, det dreiede sig om. De smaa Hjul, Palne! som Du sagde forleden, — og derfor er Alting tabt, og derfor maa Du bort, og derfor maa vi skilles.

Palne.

Skilles! — er det afgjort? — Er der ingen Frelse, slet ingen Naade for mig?

Ellen.

Ingen Naade og ingen Frelse! Det er Dig selv, som har fældet Dommen.

Palne.

Jeg holdt dog saameget af Dig.

Ellen.

Din Kjærlighed er et Rovdyr: den lever kun af Offer.

Palne.

Nei! det er ikke derfor vi skilles. Jeg veed det nok; idag seer jeg klarere end igaar, nu, siden jeg har maalt mig med de Andres Alen. At jeg dræbte ham, det maatte jeg gjøre, det vilde Du have gjort i mit Sted; men jeg havde ikke de samme milde Ord som han, hvor var den Moder, som skulde lære mig dem? Jeg havde ikke hans Væsen, — det vidste Du iforveien, hvorfor sagde Du dengang kom, og nu gaa? — Jeg havde ikke hans høviske Sæder.

Ellen.

Det har aldrig fængslet mig.

Palne.

Jeg var en fremmed, vildfarende Fugl heroppe. Jeg var den Evneløse blandt de Mægtige. Jeg vorer vist ikke større.

Ellen.

Det har aldrig skræmmet mig. Du kunde Alt, sagde Du, Synstjernen vilde Du binde, Du lovede mig tre Bedrifter, jeg bad kun om een. — Jeg forlangte, Du skulde gjøre Dig til Herre over Dig selv, ikke over Andre, taale og lide, for min Skyld. — Jeg stoler ikke længer paa Dig. — Jeg troer Dig ikke mere.

Palne.

Det troer Du da forvist, at Du i den vide Verden aldrig vil finde Nogen, der holder af Dig, som jeg. For de Andre vil Du kun være et Gode til, for mig er Du Alt. De Andre har Lykken skinnet ned paa, de har en Fader og en Moder, de har Venner, jeg har kun Dig, Dig for mit Øie, Dig i mit Hjerte, Dig i min lønligste Tanke. Min Moder gav mig Livets Lys, Du gav mig Sjælens. Det veed Du, det stoler Du idetmindste paa. Og hvis Du vilde, hvis Du tænkte som jeg, hvis Du følte som jeg, saa var Alting godt, saa drog vi Begge bort, hen til et Sted, saa langt herfra, at ingen Verdens Støi kunde naae os. Følg med mig Ellen! Den Dag, som kommer, skal lade Dig glemme den Dag, som gik. Jeg skal bygge Dig et Huus, saa tæt, at aldrig Kiv og Strid kan trænge ind deri; jeg vil see Dig, jeg vil høre Dig tale, jeg vil arbeide for Dig, jeg vil dække Dig for Sorgen med mit Bryst, jeg vil bære Dig over Nøden i mine Arme, jeg vil leve, tænke, handle, lide for Dig, som en Moder for sit lille Barn, som en Synder for sin Frelse.

Ellen.

Du taler ufornuftigt, som et Barn. Jeg skulde flygte! — jeg? det er jo Vanvid. Nei, Palne! det er Dig, som maa flygte,

Dig, som maa forlade Alt hvad der bandt Dig heroppe; og naar Du sørger derover, saa siig til Dig selv: Hun sørger ogsaa. Hun satte mig i Kloster, jeg løb derfra, hun tog mig i Haanden, opad gik det, jeg slap, hun bad, jeg nægtede, hun viste Vei, jeg slog Bommen for. Siig alt dette, græd saa, glem saa. — Vi To maa skilles.

Palne tier lidt.

Jeg gaaer. Selv hvis Du bad mig om at blive, jeg gik alligevel. Men hvor troer Du, jeg gaaer hen? Til de sorte og røde Faner? — jeg vil ikke have mere med Bønderne at bestille, Jeg har ingen Sag at kæmpe for, Intet, der vinker og kalder. Kilden til min Bedrift den laa i dine Øine. Jeg gaaer, men jeg venter paa Dig her udenfor, der maa de da lade mig i Fred, der er jeg ikke mere Fattigdommens og Trællens Søn, ikke Tyven. — — Jeg, en Tyv! det kaldte han mig, Du! — Jeg kom blot op paa deres Gaard for at see en lille Pige, det skulde de vide. Derfor rystede jeg deres Spot af mig, som en Fugl ryster Regnen af sine Fjer. Jeg kom for at see dine Øine lyse over mig, jeg gaaer, nu da de lukke sig igjen. Derude sidder jeg og venter. Jeg vil see Dig hver Dag, jeg vil følge efter Dig, hvorhen Du gaaer. Saalænge Du ikke trænger til mig, bliver jeg borte, men naar Du behøver mig, saa kald paa mig, og Du Stakkel vil vist snart behøve mig. Viben den skriger og vil værge den hele Mark, den kan ikke værge den liden Tue, den bygger sin Rede paa. Naar Du trænger til en Haand, et Øie, en Arm, saa see Dig om, saa kommer jeg, jeg skal være paa Pletten. Det er saadan jeg har forstaaet Kjærlighed: lidt mindre end Arel, lidt mere end en Træl, det maa jeg nok være. Naar saa den trange Tid er ovre, og der kommer en Anden til Dig, med Fjer i sin Hat, med Fløil paa sin Skulder, naar Du bøier dit Hoved til hans Bryst, saa gaaer jeg min Vei igjen, saa skal jeg ikke kaste min Skygge over jeres Solskin, saa farvel Palne! farvel! — saa er Historien ude.

Ellen

slynger begge sine Arme om hans Hals.

Palne! Palne! hvad har Du gjort mig for en Sorg! — Naar Du vidste, hvor jeg er bedrøvet!

Palne.

Hvad skal jeg da sige? Jeg staaer imellem lutter Grave. Der ligger min Tillid, der min Lykke, der min Fremtid: en lille Knop, som aldrig fik Lov til at sætte Blomst. Min Drøm var en Løgn, og mit Haab kun en klingende Bjælde. Giv mig min Tro, giv mig mit Mod igjen, giv mig Alt hvad jeg tabte heroppe! saa vil jeg begynde forfra. Med Dig var det Dag, uden Dig er det Natten.

Ellen.

Farvel! gaa nu! gaa! Vi To maa skilles. Hun gaaer.

Palne.

Et Ord til Afsked, blot et eneste!

II.

Palne. Solvtoft.

Solvtoft

træder pludselig frem fra Tæppet i Baggrunden.

I To maa skilles!

Palne.

Ja! jeg har hørt det.

Solvtoft.

For Dig selv har Du lukket Døren, for mig har Du kastet alle mine Haab og Planer overende.

Palne.

Jeg veed det, jeg veed det, det er nu skeet, om vi saa stode og græd over den Sag til imorgen Aften, det blev dog ikke bedre derfor.

Solvtoft.

Gaa da Palne! Det er ikke værd, Du træffer oftere sammen med de Andre heroppe.

Palne.

Ja!

Solvtoft giver ham en fyldt Pengepung.

Der har Du Noget, Du kan kjøbe Dig den Rustning for, jeg lovede. En Hest kan Du vælge Dig nede i Stalden. Der staaer en stor sort, lige indenfor Døren, den bærer godt. Kommer Du siden til at trænge, saa veed Du, hvor jeg boer. Jeg skal ikke slaa Haanden af Dig.

Palne.

Nei! behold jeres Penge. — Hør! Igaar mindede I mig om, at jeg ingen Fader havde, vær mig en Farbroder idag. — Hjælp mig! Jeg holder af Ellen, derfor kom jeg herop, derfor skete Alt, det Gode og — det Onde. Forstaaer Du mig nu? — — Hvad skal jeg gjøre, for at fortjene hende?

Solvtoft.

Tal aldrig derom. — Du og Ellen!

Palne.

Ja, jeg veed Alt hvad Du vil sige, jeg har jo ikke hørt Andet, siden jeg kom herop. Jeg har saa ringe Evner imod hende, jeg har slet ingen. — Farbroder! jeg holder af hende, jeg bryder mig kun om hende, det er min Evne. Hun er bedre end jeg, tusinde Gange. Hun er det Store, det Lyse, det Deilige, som man seer op til. Hvad der er et Frø i mig, er en Blomst hos hende. Det er jo netop derfor, jeg holder saa meget af hende; og hun holder ogsaa af mig.

Solvtoft.

Er Du vis paa det?

Palne.

Ja! en Kvinde kan umulig blive kold, naar hun er elsket saa inderligt som Ellen.

Solvtoft.

Du kommer med en blodig Haand og beiler til min Datter. Igaar forlangte Du Hævn over Den, der havde dræbt din Fader,

idag forlanger Du, jeg skal give min Datter til Den, der dræbte min Søn. Husk vel paa det, Du!

Palne.

Ja, jeg husker det nok. — Jeg skal fortælle Dig Noget. Inde i Kirken taug jeg, her vil jeg tale. Jeg har dræbt en Mand. Kom en Anden til mig med de samme Ord, saa gjorde jeg det Samme igjen.

Solvtoft.

Han var min Søsters eneste Søn.

Palne.

Jeg er din Broders Søn. Din Søster har Magt og Herlighed, min Fader har en Grav, din Søsters Taarer vil Tiden tørre, min Faders har Døden maattet tørre.

Solvtoft.

Tal ikke mere derom. Du er jo afsindig!

Palne.

Hjælp mig! Find paa Noget. Skal jeg hente Jer Claus Hund, og bringe ham bunden herop? Det er umuligt. Han slog mig Sværdet ud af Haanden inat, han er min Overmand. — Det skal skee alligevel. — Skal jeg fri Dig fra de Fjender, som tvinde Strikken til din Hals? forlang blot! men luk ikke Porten for mig. Gamle Mand! see Dig om, Du staaer alene. Barnløse Fader! Du har mistet din Søn, jeg skal blive Dig en anden. Hvor vi To skulle være gode imod Dig, hun og jeg! hvor vi skulle holde af Dig, kaste Solskin paa din Vei! Din Gaard og dine mange Penge, dem leer jeg af. Giv dit Gods til de Andre, giv Ellen til mig, saa har Du skiftet godt, Jens Solvtoft! — Til Belønning vil jeg gjøre Alt for Dig: — Jeg lægger mit Navn bort, jeg bærer dit. Tro Du mig! dine Billeder deroppe skulde faae En ved deres Side, de ikke behøve at sænke deres Øine for.

Solvtoft.

Du vil kaste dit Navn bort, og bære mit! — Og det kalder

Du en Belønning! — Nei, nei, min Dreng! det kan ei skee! — Jeg kunde tilnød glemme, hvor dybt Du staaer under Ellen, hvad Du mangler for at være hendes Lige; noget af det kan læres, det kan komme. Troer Du, de Andre ville glemme, at der ligger en Grav mellem Dig og hende? Hvad jeg gjorde igaar i Kirken, det skal jeg forsvare. Dommeren var ikke blandt dem, der hørte til, han var her. Han lægger Haanden paa sit Bryst. Og næste Gang, Du! naar de fortælle Dig, at Jens Sølvtoft stod udenfor Døren, mens de sloge hans Broder ihjel, saa kan Du sige, at jeg frelste min Broders Søn, da hans Hals laa paa Blokken under Øxen. Jeg tænker, det gaaer lige op. Jeg kan hjælpe Dig, naar Du trænger til mig, jeg skal støtte Dig, naar Du kalder, men det er ogsaa Alt. — — Gaa din Vei, Palne!

Palne.

Der staaer en Olding, som bliver barnløs, fordi han bærer et Adelsbrev, der hvor hans Hjerte skulde sidde.

Sølvtoft.

Gaa din Vei, Palne!

Palne.

Du tager Skjoldet fra dit eget Bryst, Jens Sølvtoft! Du kaster bort dit allerbedste Sværd, og Du velsigner med din Mund, det Du forbander med dit Hjerte.

Han gaaer, men møder i Døren Claus Hund.

III.

Sølvtoft. Claus Hund.

Claus bærer en Stormhue uden Kam paa sit Hoved, brun Brystplade og brune Laarskinner, en kort, mørkegraa Kappe over Skuldren, en Hellebard i Haanden. Palne har lagt Mærke til Claus Hund, standser, træder tilbage bag Tæppet.

Sølvtoft.

Hvem kommer der? — Naa er det Dig? Du er altsaa Høvedsmand for Viffert Dams Spydfolk?

Claus.

I seer jo nok, de lystre mig.

Solvtoft.

Jeg synes, din Røst er mig bekjendt. Vi To har mødt hinanden før.

Claus.

Det har vi vist, men det er længe siden.

Solvtoft.

Ja, jeg husker godt. Men hvad er det for et vældigt Ar, Du har paa Kinden der, hvor fik Du det fra?

Claus.

Det skal I faae at vide før vi skilles.

Solvtoft.

Jeg mærker, Du vil ikke ud med Sproget. — Der er Et og Andet Du har at dølge.

Claus.

Ja, der er Et og Andet, jeg har at dølge.

Solvtoft.

Naa! ja jeg forstaaer Dig, men seer Du, Fortiden den slaa vi nu en Streg over.

Claus.

Hvis man kunde det!

Solvtoft.

Staaer der Noget skrevet i din Skyldbog fra gamle Dage, saa kan Du nu faae Forladelse for det. Hvormange Mand bringer Du med Dig?

Claus.

Jeg husker ikke Tallet, men jeg troer, der er nok til det, de har at gjøre her. Flere vil der følge efter iaften.

Solvtoft.

Saameget destobedre. Jeg selv har ikke mange Folk paa Gaarden. En Hob gik bort herfra imorges med Fru Gylden-

stjerne og hendes Søns Lig. Der er skeet et sørgeligt Manddrab i min Familie.

Claus.

Jeg har seet den Dræbtes Blod inde paa Fliserne. Det vil I længe mærke Jer.

Solvtoft.

Hvad mener Du?

Claus.

Blodet trænger ind i Stenen.

Solvtoft.

Det er en sørgelig Tid. Broder imod Broder!

Claus.

Tjener mod Herre!

Solvtoft.

En anden Hob skal ride med min Datter ned til Espinggaard, der er hun mere i Sikkerhed end her. Saasnart dit Mandskab er samlet, drage vi ud og rense Egnen. Først skal vi have os et dygtigt Maaltid og et Bæger til Velkomst. Du seer, at jeg har ladet Bordet dække til Jer, og herinde i min Stamfaders Hal.

Claus.

Men hvor har I dækket til Jer selv?

Solvtoft.

Vi spise Alle ved det samme Bord, Spyddrageren ved Herremandens Side.

Claus.

Gaaer det ogsaa an?

Solvtoft.

Ere I ikke vore Gjæster? Skal vi slaaes paa den samme Val, kan vi ogsaa spise ved det samme Bord. Jeg sender dine Folk herop. Naar Madklokken kalder, skal jeg være hos Jer igjen. Han gaaer. Palne træder frem fra Teppet. Hvad! er Du ikke gaaet endnu?

Palne.

Lad mig vente lidt. Skikkede I mig bort nu, vilde I fortryde det siden.

Solvtoft.

Der er Intet at fortryde, og Ingenting for Dig at tøve efter. Viffert Dam har sendt os sin Høvedsmand og saamange Folk til Hjælp, at vi ret godt kan undvære Dig.

Palne til Claus Hund.

Saa, Du er Høvedsmand hos Viffert Dam?

Claus stiller sig foran Palne.

Ja, jeg er Høvedsmand hos Viffert Dam.

Palne seer lidt i Taushed paa Claus Hund.

Det kan gjerne være.

Solvtoft.

Hvad vil Du mere?

Palne.

Lad mig tale lidt med Manden.

Solvtoft.

Naa! tal da, men gjør det kort, og gaa saa din Vei. Jeg vil ei have mere med Dig at gjøre. Han gaaer.

IV.

Claus Hund. Palne.

Claus griber Palne i Armen.

Nu hører Du mig til.

Palne.

Ak nei, Claus! nu hører jeg slet Ingen til.

Claus.

Hvor er din Hjemstavn da? Hvad sagde jeg inat? Nu kjender Du dem. Ovenpaa Graven groer der Blomster, hvad gjemmes der vel underneden? Hvad har Du vundet her? Kjærlighed? Den vender Dig Ryggen, Rigdom? Din Kappe er hullet, Venner? Jeg hørte dem vise Dig Døren. Nu er Du min Mand, nu staa vi i de samme Rækker.

Palne.

Hvad vil Du heroppe?

Claus.

Jeg vil holde Dom.

Palne.

Og det skulde jeg være med til?

Claus.

Har Du da Ingenting at klage over?

Palne.

Det klager jeg over, at jeg har seet alt det, jeg greb efter, drage sig tilbage, at være nær ved, og dog saa langt fra, at være spigret fast til Dødens Kors, mens Livet banker og bruser herinde. Det er hende og Alt, Du! det er hende eller Intet. Kan Du nu forstaa mig?

Claus.

Stakkels Palne! efter hvad der er skeet, haaber Du endnu. Der ligger et Bjerg for din Fod og Du seer det ikke. — Du er fortabt.

Palne hurtig og bestemt.

Endnu ikke.

Claus.

Hvad vil Du da?

Palne.

Begynde forfra.

Claus.

Du!

Palne.

Holde ud, Du! aldrig blive træt, det er derpaa det kommer an.

Claus.

Du vil hjælpe dem heroppe?

Palne.

Jeg vil hjælpe hende. — Hvad sagde Du inat? Lær en Kvinde at kjende, saa glemmer Du hende aldrig. Jeg kjender En.

Jeg taler ikke om, at hun er deilig, det er for mit Øie, men hun er stor i Sind og Tanke, jeg maa see opad, naar jeg vil finde hende, det er for mit Hjerte. Jeg har læst, at Gud gjør Stien jevn for den nøgne Fod, det gjorde hun for mig, hun holdt sin Haand over mig før jeg kjendte hende, hun smilede, mens de Andre rynkede Bryn, hun vilde læge og mildne Alt, det var mig, der gjorde Uret, det var hende, som græd derover. — Heftig. Og hende vil I drage ned i eders Hævn! — Vov det, om Du tør! rør hende med din Haand! De har slaaet min Lykke ihjel, men jeg har endnu begge mine Arme.

Claus.

To Arme, to stærke Arme! men to hundrede imod dem. Hende skal Ingen gjøre Uret. Jeg bringer hende op til din Dør imorgen tidlig; men nu siger jeg, som gamle Hr. Sølvtoft: Gaa din Vei, Palne! Det er ikke værd, Du seer, hvad her gaaer for sig.

Palne.

Jeg vil blive lidt endnu.

Claus.

Som Du vil! Det der skal skee, kan Du dog ikke hindre. Han gaaer hen til Døren i Baggrunden og løfter Tæppet. Kom saa ind, I Folk derude!

V.

Claus Hund. Palne. Claus Hunds Folk,

alle klædte i brune Brystplader, uden Kofte, Laarskinner eller hvide, fort og graastribede Beenklæder, der vise sig hvor Beltet ender. Enhver har sin Partisan i Haanden, en Kniv i Beltet, og glat Stormhue paa Hovedet.

Nogle Stridsmænd.

Her er vi da?

Andre Stridsmænd.

Sikken Sal og sikken Pragt!

Claus Hund.

Herinde har de dømt Jer, smedet jeres Lænker. Her har de saaet den Høst, som modnes nu.

Andre Stridsmænd.

Og sikke Sølvtøi!

Claus.

Ti stille! hør efter, hvad jeg har at sige!

En Stridsmand.

Det Sølvtøi veier. Der vil blive Noget at slæbe bort; nok til os Alle.

Claus bydende men uden Affect.

Hvem taler, naar jeg siger stille? Alle tie. Palne sidder paa en Stol i Forgrunden, ideeltagende for Alt. Han støtter Armene paa sine Knæ, og Hovedet i begge Hænder. Claus Hund vinker nogle af Folkene hen i Forgrunden, og siger dæmpet: Tag tyve Mænd med Jer, og bland Jer mellem dem, som holde Vagt ved Porten. Naar Madklokken lyder, omringe I Vagten, pas paa, at Ingen slipper bort, lad Vindebroen ned for Dem, som vente udenfor! Hvad der følger efter, veed I. Her staaer en Herreborg idag, et Baal inat og en Ruin imorgen. Det Herremanden lagde sin Haand paa, græd, det jeg lægger min Haand paa, bliver til Aske. Gaa! De to Mænd gaa. Nu I Andre! herhen! Alle Stridsmænd slaa en Kreds om Claus. Han seer hen efter Palne, og vedbliver dernæst: Fire af Jer stille Jer ved hver Dør herinde! Den som vil, kan komme ind, men der gaaer Ingen ud herfra igjen! Fire Stridsmænd træde hen til hver Dør, og stille sig To og To ved hver Side. Kredsen slutter sig sammen om Claus. Naar Klokken lyder, komme Ridderne. Hver af Jer vælger sin Mand, og sætter sig til Bordet ved hans Side! Jens Sølvtoft vælger jeg, agt vel paa det! Og naar jeg raaber Hævn, og naar jeg støder Kniven i hans Bryst, saa gjør Enhver af Jer det Samme ved ham I sidder hos! Forstaa I mig?

Stridsmændene.

Ja, det forstaa vi godt.

Claus.

Tys! ingen Støi og ingen Snak, og Ingen af Jer rører ved et Bæger! Vi komme ikke til et Drikkegilde. Hver vælger Sin, hver fælder Sin, og feiler ikke, og tøver til jeg giver Tegnet!

En Stridsmand.

Det er godt.

Palne reiser sit Hoved.

Min Sjæl er stædt i Dødens Vaande. Hvor er der Hjælp, hvor er der Lys at finde? Man hører en Klokke lyde udenfor, langsomt og afmaalt.

En Stridsmand.

Det ringer. Det er Madklokken!

Claus.

Det er Døden med sin Stævning. Kom frem, I lænkebundne Skygger, som her er bleven veiet og dømt. Hanen galer, det er Morgengry, sæt Jer paa Dommersædet! Han tager sin Stormhue af og hilser. Og I deroppe, purpurklædte Herrer! Vidner til Fester og Suk, til Graad og den hævede Pidsk, idag skal I faae en Ligfærd at skue. Høre I Klokken ringe? Læg dine Øren til, Du Stammefader for Jens Solvtofts Synder! Paa Galleriet, ovenover Døren i Baggrunden, komme Spillemænd frem. De blæse en lystig Marsch paa Horn og Klarinetter. Mellem Musikken vedbliver Klokken at lyde. Tæppet fra Baggrunden drages tilside. Herremændene komme ind To og To. Efter de Sidste falder Tæppet igjen tilbage.

VI.

De Forrige. Solvtoft. Ellen i Ridedragt. **Bugge. Holk. Munk. Flere Herremænd.**

Sidedørene gaa op. Tjenere bringe Mad og Viin.

Solvtoft

staaer ved Ellens Side midt paa Gulvet.

Og nu tilbords, I kjære Venner! Spyddrageren ved Herremandens Side! Enhver af Spyddragerne vælger en Herremand og gaaer ved hans Side hen og tager Plads ved Bordet, indad mod Væggen. Holk faaer Plads nærmest mod Tilskuerne. Der staaer endnu en Stol ledig udenfor ham. Naar alle Andre have taget Plads, gaaer Palne hen og sætter sig paa den ledige Stol. Musikken tier.

Holk til Palne.

Naa, Du er her endnu? og Du skal ogsaa med tilbords?

Solvtoft.

Jeg bad Dig dog saa bønligt om at gaa.

Palne bønligt.

Jeg vælger jo den allersidste Plads. Kan I ikke engang unde mig den?

Holk.

For mig gjerne! Han reiser sig op, tager en Kniv og skærer Borddugen over

Solvtoft.

Hvad gjør Du, Christen Holk?

Holk.

Jeg skærer Borddugen over mellem ham og mig. Han lugter af Lig. Der er Blod paa hans Hænder.

Solvtoft.

Det er din egen Skyld. Du skulde have fulgt mit Raad. Palne bøier sig ned og skjuler sit Hoved i Armene paa Bordet. Naa, fyld saa Bægerne! Kom Høvedsmand! og sæt Dig ved min Side! men hvorfor staa de Mænd ved Døren der?

Claus.

De holde Vagt.

Solvtoft.

For hvem?

Claus.

For Eder.

Solvtoft.

Herinde har vi ingen Vagt behov, men lad dem staa. Kom! drik mig til! Han sætter et fyldt Bæger hen til ham, og tager Plads. Claus lægger sin Kniv over Bægeret. To langtrukne Toner af et Horn lyde i Fraskand udenfor.

Claus.

Tøv lidt!

Solvtoft.

Fy! Kniven over Vinen, Døden over Livet! hvad skal det sige? Og Hornet der! See, hvem det er der kommer!

Tjeneren

gaaer, men vises tilbage af Vagten, som krydser Hellebarderne foran Døren.

Vi kan ikke komme ud.

Munk.

Sikke nogle Historier de finde paa! Vil man bare see!

Solvloft.

Hvad skal Alt dette betyde?

Claus.

Det skal jeg sige Dig. Igaar gik Rosborg Foged op til Viffert Dam. Han skulde bringe Spydfolk med derfra. Det fik Claus Hund at vide. Han passede paa, han saae sit Snit, han tog de Andres Dragt og deres Vaaben. Spydfolkene, I vente paa, de ligge nede i Mosen. Der sidde mine Mænd i deres Sted. Her staaer Claus Hund.

Solvtoft og flere Stemmer.

Claus Hund!

Munk.

Gudfader fri os! Sagde jeg ikke, det gik galt heroppe?

Solvtoft.

Hvad vil Claus Hund hos mig?

Claus.

Kjender Du mig ikke? Nei, jeg tænkte det nok. I Herremænd har lange Arme, men en kort Erindring. Jeg havde engang en lille Dreng, ham pudsede Du dine Hunde paa, og de rev ham ihjel; jeg selv var dem for stor, mig bed de blot det Mærke her i Kinden. Jeg havde ogsaa en Kvinde, hun græd derover, til hun døde derover. — Veed Du saa, hvad jeg vil?

Palne

har reist sig, Claus vender Ryggen til ham. Palne gaaer langsomt hen og lægger sin Haand paa hans Skulder.

Naa bliv kun ved Claus! hvorfor tier Du? Claus Hund vil hævne sig, det fatter vel Enhver. Hans Navn bringer Folk

til at ryste. Det see vi jo her. Hvorfor? — er det en Røvers og en Morders Navn? — Nei! naar Skipper Clemens sagde: myrd! saa vendte Claus sit Ansigt bort og gik sin Vei; hans Natur er brav og ædel. En Bonde er han, af Trælleæt, men med et modigt Hjerte. En Mand er han, det skal I faae at sande.

Claus.

Ti dog stille!

Palne.

Og vil I vide, hvordan man kjender en Mand? saa er det derpaa, at han tør lade Solen skinne ned paa al hans Gjerning, han møder Bryst med Bryst og Blik med Blik, han drager ikke Kniven mod den Værgeløse.

Claus

tager fra sit Bryst et Stykke Tøi, holder det frem foran Palne og siger langsomt og høitideligt.

I denne Brystdug blev din Fader myrdet. See! der er Hullet, Sværdet gik igjennem, der sidde de, som sloge ham ihjel. Han kaster Brystdugen hen i Palnes Ansigt. Palne griber den, seer paa den og lægger den varsomt sammen. Tier et Øieblik, bevoxngen af den dybeste Smerte. Derpaa stryger han sit Haar tilbage fra Panden. Imidlertid siger:

En Stridsmand.

Naa, Claus! giv os saa Tegnet.

Palne.

Ti stille Folk, og lad mig tale! Claus Hund havde et lille Barn, det sørgede han over, da Ulykken kom, men Sorg kalder ikke de Døde tillive, — — det gjør Hævn ikke heller. Han havde ogsaa en Hustru, hun var saa from, hun var en Kvinde, vel saa stor, som han er Mand.

Claus folder sine Hænder.

I Jesu Christi Navn! nævn dog ikke hende her.

Palne.

Veed I, hvad hun gjorde, den Nat hun døde? Hun bad en

Bøn for sine Fjender. Hun sagde: Glem dem! for min Skyld, — lad Hver betale for sig. — Hun sagde: lad det være os der giver, dem der modtager.

En Stridsmand.

Naa, Claus! faaer det saa Ende?

Claus

har hørt paa Palne med sænket Hoved og foldede Hænder, han hæver sit Hoved, seer sig om og siger:

Ti stille! lad ham tale!

Palne.

Ja, nu har jeg ikke mere at sige. — — Du veed vist selv bedst, hvem Du har glemt: den Tand i din Kind, eller den Kvinde, Du bar i dit Hjerte?

Claus

tier lidt, kaster derpaa Kniven heftig hen ad Gulvet.

Saa kan I være fri, for hendes Skyld, — for hans Skyld, der!

Palne.

Jeg sagde Jer det, — Claus han er en Mand.

Ellen jublende til Palne.

Det var den tredie Gang!

Palne.

Nu kan jeg heller ikke mere. Han hysser sin Faders Brynstdug og lægger den ind paa sit Bryst.

Claus.

Reis Jer, I Herremænd! saamange som I ere, gaa bort herfra! Jert Liv skal være sparet, men heller ikke Andet. Din Gaard Jens Sølvtoft, hører Ilden til, dit Gods, de Folk derhenne.

Sølvtoft.

Er det saa vist? Jeg har da Mænd til Hjælp endnu.

Claus.

See efter, hvad Du har! Han river Forhænget tilside fra Døren. Bag dette sees hele Aabningen spærret af Claus Hunds Folk, i en Gruppe, fra hvis Midte en

sort og rød Fane hæver sig, Bag Folkene lysner Luften af et rødt Skjær. Er det de Folk Du stoler paa?

Munk.

Guds Død! det brænder!

Claus.

Min Broders Blod er tvættet af jer' Pidsk, mit Fodtrin staaer paa jeres Borgruiner. Dæmpet. Og Du deroppe! er Du nu fornøiet. Sølvtoft gaaer taus hen og vender sin Stammefaders Portræt om paa Væggen. Nu bort herfra! Med hævet Røst. Afveien, I Folk derhenne! Plads for den Herremand, som Bonden jager fra hans Fædrehuus!

Palne til Sølvtoft.

Farbroder! Nu har Du Ingen til at hjælpe Dig. Nu maa jeg vel nok følge med Dig?

Claus.

Og naar Du igjen pines under deres Spot, og naar de igjen lægge deres Aag over din Ryg, hvad saa?

Ellen griber begge Palnes Hænder.

Saa har han mig, og

Naar tvende Venner
Blot hjælpes ret,
Gjør fire Hænder
Det Tunge let.

Tæppet falder.